

Slovenski čebelar

št. 1

letnik CXI –
januar 2009

ISSN 0350-4697

**Izdelki z višjo dodano
vrednostjo v čebelarstvu**

**Poročilo o izvajanju
interne kontrole medu v
letu 2008**

**Ugotavljanje vzrokov
zastrupitev čebel in
odmiranja čebeljih družin**

ČEBELARSTVO MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA

tel.: (01) 755 12 82

faks: (01) 755 73 52

Delovni čas:

ob delavnikih 9.00-12.00

16.00-18.00

ob sobotah 9.00-12.00

APIS M&D

AŽ-PANJI 10-SATNI

AŽ-TRIETAŽNI
PANJ

PRAŠILČEK
AŽ 5-IN 7-SATNI
75 - 57,40 €, 55 - 52,20 €

PREDELAVA
VOSKA V
SATNICE
SAMO 0,75 €/KG

SATNIKI:
AŽ-VRTAN,
LEPLJEN,
ZBIT 0,79 €/KOS
LR - STANDARD LR 2/3

Cenjene stranke obveščamo,
da smo se 1. 3. 2008 preselili
na Opekarsko 16 na Vrhniki.

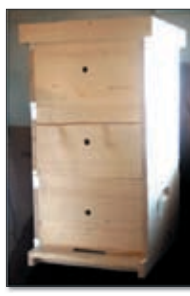
Pri izvozu z AC proti Vrhniki,
desno po magistralni cesti
proti Ljubljani, 300 m od
izvoza naprej prvo večje
križišče desno. Glej smerokaz.

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti. ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 0,75 eur/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. • Vosek odkupujemo po 3,12 do 3,54 eur za kilogram. ■ Prekuhava voščin brez medu in cvetnega prahu, prevzem samo do 31. 3. 2009, v zaprtih plastičnih vrečah. ■ Z veljavno čebelarstvo izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 €. ■

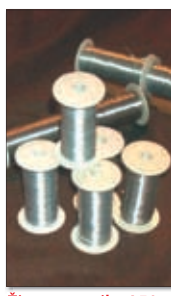

GRELCI ZA MED
179 €

KAKOVOSTNA RSF-TOČILA

STANDARDNI LR-PANJ IN
DVOTRETINJSKI LR-PANJ
AKCIJSKA CENA 89,60 €!

Žica za satnike 250 g
4,5 €,
250 g CINK 2,2 €

SUPER AKCIJA

SATNICE – AŽ, LR: 0,59 €

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

PRIZNANO VZREJALIŠČE
ČEBELJIH MATIC DEBEVEC

Sprejemamo prednaročila za označene in
selekcionirane matice kranjske pasme.

Ne zamudite sofinanciranja čebelarstva RS in EU!

UVODNIK

Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji!

Decembra lani smo v Čebelarskem centru Slovenije že tradicionalno pripravili »Dan čebelarskega turizma«. Že leta 2007

smo ob tej priložnosti prvič javno predstavili projekt »Spodbujanje čebelarskega turizma v Sloveniji«, ki ga izvajamo v sodelovanju s ČZS, lani pa smo predstavili vse dozdajšnje dejavnosti na področju razvoja čebelarskega turizma in smernice za naprej. V sliki in besedi smo predstavili, kaj čebelarski turizem sploh je in kakšen izziv je to za slovenske čebelarje. Predstavili smo tudi program potovanja na svetovni čebelarski kongres Apimondia 2009, ki bo septembra v Montpellieru v Franciji. Na kongresu se bo s projektom čebelarskega turizma predstavila tudi ČZS, zato bo ta dogodek za nas še toliko pomembnejši.

Zamisel o čebelarskem turizmu je nastala na pobudo ČZS, ki je iskala nove možnosti in priložnosti za trženje čebeljih pridelkov in izdelkov ter s tem tudi nove možnosti za ohranitev te bogate slovenske dediščine. Naj v uvodu pojasnim namen razvoja čebelarskega turizma:

- *obogatiti dejavnost in ponudbo čebelarjev;*
- *sodelovanje in povezovanje čebelarjev pri načrtovanju, oblikovanju in trženju njihovih čebeljih pridelkov in izdelkov;*
- *razvijanje celostne, kakovostne in konkurenčne ponudbe čebelarskih doživetij (oz. turističnih proizvodov);*
- *povezovanje ponudbe, spodbujanje in usklajevanje na trženjskem področju;*
- *ohranjanje bogate tradicije in spodbujanje nadaljnega razvoja čebelarstva;*
- *širjenje prepoznavnosti Slovenije kot dežele odličnih čebelarjev;*
- *ozveščanje širše javnosti o pomembnosti čebelarstva in vlogi, ki jo imajo čebele v našem življenju, ter*

Nadaljevanje na naslednji strani ►►

Barva napisala »Slovenski čebelar« na ovitku revije je tudi letošnja barva za označevanje čebeljih matič.

Fotografija na naslovnici: Čebelnjak pokojnega čebelarja Milana Kaca na Gradišču nad Slovenj Gradcem

Foto: Janez Bauer

UVODNIK

Tanja Arh 1

NOVICE IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Franc Šivic: Novice iz sveta 3

Nataša Lilek: Poročilo o izvajanju interne kontrole medu v letu 2008 6

prof. dr. Aleš Gregorc: Ugotavljanje vzrokov zastrupitev čebel in odmiranja čebeljih družin 9

Maja Smodiš Škerl, dr. vet. med.: Čebelja družina in goitne žleze delavk so lahko tarča posegov v naravo (II. del) 12

Aleksander Mikuš: Izdelki z višjo dodano vrednostjo v čebelarstvu (I. del) 14

DELO ČEBELARJA PO MESECIH

Marija Sivec: Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih v januarju 16

VETERINARSKI NASVETI

Suzana Skerbiš, dr. vet. med. in mag. Mira Jenko - Rogelj, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za januar 18

MEDOVITE RASTLINE

Trajče Nikoloski: Vrt za čebele, čmrlje in metulje (I. del) 19

ČEBELARSKI POTOPIŠ

Franc Šivic: Križem kražem po Srednji Evropi 21

DOGODKI IN OBVESTILA

22

MLADI ČEBELARJI

24

OBLETNICE

25

OBVESTILA ČZS

25

MALI OGLASI

35

OSMRTNICE

35

INDEX

EDITORIAL

Tanja Arh 1

NEWS FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Franc Šivic: World News 3

Nataša Lilek: The 2008 Report on Internal Honey Control 6

Prof. Aleš Gregorc (PhD): Establishing Causes for Bee Poisoning and Dying of Bee Colonies 9

Maja Smodiš Škerl, PhD (Vet. Med.): Bee Family and Mandibular Glands of Worker Bees Can Be A Target of Invasions into Nature (Part II) 12

Aleksander Mikuš: Products with Higher Added Value in Beekeeping (Part I) 14

BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH

Marija Sivec: Beekeeper's Chores for Alberti-Znideršič and Langstroth Bee Hives in January 16

VETERINARY ADVICE

Suzana Skerbiš, PhD (Vet. Med.) and Mira Jenko (MA) - Rogelj, PhD (Vet. Med.): Veterinary Advice for January 18

FORAGE PLANTS

Trajče Nikoloski: A Garden Suitable for Bees, Bumblebees and Butterflies (Part I) 19

BEEKEEPER'S TRAVEL STORY

Franc Šivic: Crisscrossing Central Europe 21

NEWS AND EVENTS

22

YOUNG BEEKEEPERS

24

ANNIVERSARIES

25

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA

25

SMALL ADS

35

OBITUARIES

35

◀◀ Nadaljevanje s prejšnje strani

• obveščanje o blagodejnih učinkih čebeljih pridelkov na ohranjanje zdravja in dobro počutje.

Kaj želimo doseči oz. kateri so naši cilji? Ti so:

- ohranitev bogate tradicije in spodbujanje mladih k nadaljevanju čebelarstva;
- zagotovitev kompleksne in kakovostne ponudbe čebeljih pridelkov, ki naj bi povečala donosnost manjših čebelarjev (dodana vrednost za čebelarje);
- povečanje strokovnosti čebelarjev in strokovnih turističnih delavcev;
- doseganje zaupanja v turistično gospodarstvo.

In kaj sploh je čebelarstvo? Zaradi načina in sloga življenja so naše potrebe vse večje. Turisti so vse zahtevnejši gostje, saj nenehno iščejo nove, drugačne izkušnje, ki temeljijo na doživetjih in hkrati poudarjajo skrb za zdravje in zdrav način življenja. In prav pri tem imajo slovenski čebelarji veliko konkurenčno prednost. Čebelarstvo temelji na številnih najrazličnejših doživetjih, čebele s svojimi pridelki pa zagotavljajo naravna sredstva za ohranjanje zdravja in dobrega počutja. Medena doživetja ponujajo obiskovalcem tisto, česar drugod ne morejo doživeti: čebelarji jih popeljejo v skrivnostni svet čebel, razkrijejo jim umetnost čebelarjenja, seznanijo jih s tem, kako nastane med, z različnimi vrstami medu in z blagodejnimi vplivi medu in drugih čebeljih pridelkov na ohranjanje zdravja. Sami se lahko preizkusijo v izdelovanju izdelkov iz lecta, v izdelovanju svečk, poslikavi panjskih končnic ... Nihče ne bo ostal ravnodušen ob vonju slastnih medenjakov, arome sladke medice ter ob okusu edinstvene medene penine, zato se ob odhodu marsikdo ne bo mogel upreti nakupu katerega izmed predstavljenih pridelkov ali kakemu spominku za svoje najbližje. Gotovo bodo čebelarji marsikoga prepričali, da se bo še vrnil in preživel svoje počitnice na čebelarstvu, na kateri ga bodo gostitelji

razvajali z medeno kulinariko ter različnimi sprostitvenimi programi, npr. v medenih kopelih, masaži, vdihovanju zdravilnega, s propolisom prepojenega zraka iz čebeljih panjev ...

Izzivi za čebelarje:

- razvoj čustvenega naboja v njihovi čebelarstvu-turistični ponudbi (udobje, domačnost ...);
- poudarjanje pristnosti, ki izvira iz tradicije in lokalnih posebnosti;
- spodbujanje turistične ponudbe, ki bo zadovoljila želje obiskovalcev po tesnem stiku z naravo, zdravju in dobrem počutju;
- inovativna ponudba;
- zgledovanje po dobrih praksah in njihov prenos v svoje okolje;
- povezovanje med čebelarji in skupne trženjske aktivnosti.

Delovanje ČZS v okviru čebelarstva temelji predvsem na skrbi za trajnostni razvoj čebelarstva, izobraževanju čebelarjev, komunikacijskih in promocijskih dejavnostih ter na pridobivanju sredstev za potrebe čebelarstva turizma. Več o dozdajšnjih dejavnostih na področju razvoja čebelarstva ter o smernicah za naprej boste lahko prebrali tako v tej kot tudi v prihodnjih številkih revije.

Ob koncu naj vas opozorim še na izjemno pomemben dogodek, ki nas čaka v tem letu. To je svetovni čebelarstvo kongres Apimondia 2009, v okviru katerega se bo predstavila tudi ČZS. V predstavitvi slovenskih čebelarjev bo poseben poudarek namenjen prav promociji čebelarstva turizma, zato vse zainteresirane vabimo k sodelovanju pri pripravi in udeležbi na ta dogodek. Tako kot doslej tudi za letos pripravljamo strokovno potovanje z obiskom Apimondie v Montpellieru v Franciji. Podroben program potovanja najdete na naših spletnih straneh: www.aritours.si, v agenciji Aritours pa že zbiram prijave. Naj vam v letu 2009 medu in cedi!

Tanja Arih, Aritours Maribor

DRŽAVNI ČEBELARSKI POSVET in MEDNARODNA PRODAJNA RAZSTAVA

Celje, Celjski sejem, sobota in nedelja, 21. in 22. marec 2009

Novice iz sveta

Besedilo: **Franc Šivic**

ZDA

Iz vseh delov Severne Amerike poročajo, da so čebelje družine močne in dobro založene s hrano, tako da čebelarji upajo v dober začetek nove čebelarke sezone. Seveda pa so še vedno mogoča neprijetna presenečenja, kakršna so bila v minulih dveh letih, ko je čez zimo izginilo skoraj 40 odstotkov vseh čebeljih družin.

Natančen vzrok izginjanja čebel še vedno ni povsem znan. Izraelsko-ameriški podjetnik s Floride in ustanovitelj nove trgovske družbe Beeologics Ben Chanoch trdi, da je poglavni vzrok za ta nenavadni pojav najverjetneje izraelski virus akutne paralize (IAPV), ki ga je leta 2004 identificiral Ilan Sela s Hebrejske univerze v Jeruzalemu. Ta virus povzroča pri čebelah drgetanje kril in njihovo predčasno umiranje zunaj panjev. Znanstvena revija Science je leta 2007 objavila poročilo skupine ameriških znanstvenikov, ki so ugotovili, da je bil izraelski virus akutne paralize navzoč v vseh primerih izginjanja čebel.

Raziskovalci družbe Beeologics trdijo, da pojav izginjanja čebel spominja na pojav gripe, ki jo prav tako povzročajo virusi. Obe vrsti bolezni začneta svoj pohod jeseni in dosežeta vrh v zimskih mesecih, ko je žrtev največ. Obe sta tudi zelo hitro nalezljivi in se neverjetno hitro širita, tako pri ljudeh kot pri čebelah. Verjetno odmiranje čebel povzročajo tudi pesticidi, neprimerna hrana ali stres, vendar jih vse to še ne ubija. Pravi morilec je virus.

Ker doslej proti virusom še ni primerno učinkovitih zdravil, so pri družbi Beeologics ustanovili raziskovalno skupino, ki jo sestavljajo prof. Ilan Sela, dr. Eitan Glick in podiplomski študent Eyal Maori, njihova naloga pa je ugotoviti, kaj bi ohromilo smrtonosno delovanje virusa. Iz

Slovenski Ažejevec gre v Ameriko

naravnih sestavin jim je uspelo narediti zdravilo, poimenovano Remebee, ki vpliva na ohromitev genov povzročitelja bolezni. Spomladi 2008 so zdravilo, dodano sladkorni raztopini, prvič uporabili v 100 naseljenih panjih. In rezultat: ugotovili so idealno razmerje med količino zalege in številom odraslih čebel, pozneje pa tudi boljše donose medu kot pri družinah, ki tega zdravila niso prejele. Sredstvo ni nevarno za ljudi in v medu ne pušča ostankov.

Zadnje čase si dopisujem z vnetim ameriškim čebelarjem Lorenom Halejem iz Severne Karoline. Je predsednik lokalnega čebelarskega društva, katerega člani so predvsem ljubitelji čebel z manjšim številom panjev. Ker številni med njimi z veliko težavo dvigujejo polne mediščne naklade, da lahko pridejo do plodišča, so iskali panj, v katerem

Foto: internet in Janko Turšič

bi bilo pregledovanje čebel lažje. Po dolgotrajnem brskanju po internetu so »odkrili« Slovenijo in AŽ-panj in ta jih je navdušil. Žal pa niso mogli najti angleškega besedila o tehnologiji čebelarjenja v slovenskem panju. Zato so me prosili, naj jim pošljem načrt panja in pojasnim osnove čebelarjenja v njem. Kljub obilici drugega dela sem se odločil, da jim po svojih močeh pomagam in da jih tudi sprejemem, ko bodo maja prispeli na strokovno izpopolnjevanje v Slovenijo.

Kdo bi si mislil, da bo naš stari in pogosto zaničevani žnidersič po 100 letih svojega obstoja postal zanimiv tudi za čebelarje tiste dežele, ki je dala svetu tako moderen in toliko hvaljen LR-nakladni panj!

Nemčija

Na Dnevu nemških čebelarjev v Bad Segebergu oktobra lani je bil za novega predsednika Čebelarске zveze Nemčije (D.I.B) izvoljen 58-letni Peter Maske, dotedanji član upravnega odbora, pristojen za vzgojo mladih čebelarjev. V svojem nastopnem govoru je povedal, da si bo še naprej prizadeval za pomlajevanje čebelarskih vrst, za preprečevanje vnosa gensko spremenjenih rastlin, zlasti koruze, sorte MON 810, ki jo v Nemčiji že sejejo, čeprav kot živilo uradno ni dovoljena, in za preprečevanje uporabe insekticidov, ki še niso dovolj preizkušeni, v kmetijstvu.

Foto: www.deutscherimkerbund.de

Peter Maske, predsednik Čebelarске zveze Nemčije

Peter Maske čebelari s 40 čebeljimi družinami in je vodja policijskega inšpektorata dežele Würzburg. V kratkem se namerava predčasno upokojiti, da bi imel več časa za vodenje krovne nemške čebelarске organizacije.

Čebelarji vemo, da čebelji vosek pri kuhanju ne sme priti v stik z nekaterimi kovinami, na primer z železom, cinkom ali bakrom, ker izgubi svojo zlato barvo in potemni. Če pa se to vendarle zgodi, ga je mogoče tudi očistiti. Kako to naredimo, je lepo opisano v 11. številki nemške revije Deutsches Bienen Journal, str. 11–12.

V litru in pol vode raztopimo 4 do 6 kilogramov voska. V 100 ml vode (1 deciliter) raztopimo 3 grame dihidrata oksalne kisline, to mešanico pa zlijemo v raztopljeni vosek ter dobro premešamo. Nato naj se vosek čim počasneje ohladi. Pri tem

bodo vse nečistoče padle na dno, tako da jih bomo z lahkoto odstranili z voščenelega kolača.

Ker je vedno lažje preprečevati kakor zdraviti, moramo v vseh fazah predelave in uporabe čebeljega voska paziti, da ta ne pride v stik z omenjenimi kovinami. To velja tudi za žico v satnikih, ki je po navadi prvi vzrok za spremembo njegove barve.

Italija

V soboto, 6. decembra 2008, je bil v Karminu pri Gorici mednarodni posvet o čebeljih boleznih, ki ga je ob sodelovanju čebelarskih konzorcijev iz Trsta, Gorice, Vidma in Pordenona organizirala univerza v Vidmu. Udeležila sta se ga tudi svetovno znani entomolog in nekdanji rektor te univerze prof. Franco Frilli in predsednik Zveze italijanskih čebelarjev dr. Raffaele Cirone, oba moja dolgoletna prijatelja. Sam se dopoldanskega dela posvetovanja nisem mogel udeležiti zaradi Dneva čebelarскеga turizma na sedežu ČZS, popoldne pa mi je le uspelo, da sem prišel v Karmin in ujel nekaj zanimivih predavanj.

Morda je bilo za čebelarско prakso še najpomembnejše poročilo o rezultatih zatiranja varoj pri čebelah. Mladi raziskovalci Pierantonio Belletti, Giorgio della Vedova in Moreno Greatti so povedali, da so letos uporabili Apistan z aktivno snovjo fluvalinat (v Sloveniji smo uporabili Bayvarol z aktivno snovjo flumetrin), vendar so že 14 dni po vstavitvi travok ugotovili premajhen odpad varoj od pričakovanega, zato so takoj vstavili še ploščice s timolom, registrirane pod imenom Api Life Var. Odpad varoj se je povečal za 200 odstotkov. Zanimiva je ugotovitev, da je bilo delovanje Apistana učinkovito samo na enem poskusnem stojišču, na katerem pa tega sredstva niso uporabljali še nikoli dotlej. To kaže, da so varoje v precejšnjem delu Furlanije - Julijske krajine, kjer so poskus izvajali, še vedno odporne na fluvalinat.

Za leto 2009 italijanskim čebelarjem predlagajo, naj varoje poleti zatirajo s timolom, pozno jeseni in pozimi pa z oksalno kislino. V poletnih mesecih je treba s štejetem naravno odpadnih varoj tudi preverjati napadenost čebeljih družin. Pri tistih, pri katerih ugotovimo, da jim že v prihodnjih tednih grozi propad, je skoraj edina rešitev, da odstranimo matice in počakamo, da se izvali vsa zalega, potem pa jih zdravimo z oksalno kislino. Po končanem postopku matice znova vrnemo v panj. Čez poletje družine stimulatívno krmimo in proti jeseni bomo spet imeli zdrave družine, ki bodo sposobne uspešno prezimiti.

Na tem posvetu je bila ustanovljena tudi mednarodna komisija, ki jo sestavljajo predstavniki čebelarkega inštituta iz Bologne, univerze v Vidmu in nekaterih drugih italijanskih znanstvenih ustanov ter predstavniki čebelarških organizacij Italije, Slovenije, Hrvaške in Avstrije. Komisija je bila ustanovljena predvsem zato, da bi se njeni člani na občasnih srečanjih medsebojno obveščali o vseh ključnih zadevah glede zdravstvenega varstva čebel na območju delovne skupnosti Alpe-Jadran.

Italijanski čebelarji so končno dočakali, da je vlada v Rimu 18. septembra 2008 – po dolgotrajnih prepričevanjih – prepovedala uporabo tiametoksana, klotianidina, imidakloprida in fipronila, s katerimi so doslej za zaščito pred škodljivci obdelovali seme koruze, oljne repice in sončnic. Kot je znano, so številni italijanski čebelarji zaradi te nove generacije insekticidov v zadnjih letih izgubili veliko čebeljih družin. Zdaj obstoja upanje, da bo pomorov konec in da bodo spet lahko normalno in brez strahu čebelarili na celotnem Apeninskem polotoku. ■

Foto: Franc Šivic

Skupaj z gorenjskimi čebelarji iz okolice Kranja smo sredi poletja obiskali poskusno stojišče čebel univerze v Vidmu. Na desni strani posnetka stojita dva mlada italijanska raziskovalca, oba strokovnjaka za čebelje bolezni in tudi dobra čebelarja praktika, dr. Giorgio della Vedova (skrajno desno) in dr. Pierantonio Belletti.

Viri:

- American Bee Journal, št. 11, november 2008.
- Deutsches Bienen Journal, št. 11, november 2008.
- Apitalia, št. 11, november 2008.
- Ustna informacija.
- Internet.

Za zdrave čebele in večje donose

Na voljo so nove, dopolnjene izdaje knjig prof. dr. Jožeta Riharja, ki jih priporoča ČZS in sam častni predsednik Apimondie g. R. Borneck

---

VZREJAJMO BOLJŠE ČEBELE
14,40 EUR

ČEBELARJENJE V NAKLADNEM PANJU
14,40 EUR

MANA IGLAVCEV - NAPOVEDOVANJE GOZDNEGA MEDENJA
14,40 EUR

VAROZA ČEBEL
12,50 EUR

Knjige lahko naročite na tel.: 01-428 11 36 ali 041-410 171 in v vseh čebelarških trgovinah.

Poročilo o izvajanju interne kontrole medu v letu 2008

Besedilo: **Nataša Lilek**, specialistka za varno hrano, JSSČ

Leta 2008 smo v okviru interne kontrole medu, ki smo jo izvajali v skladu z Uredbo o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2008–2010 za leto 2008 (Ur. l. RS, št. 105/2007), opravili 610 analiz medu. Vzorce so prostovoljno oddajali čebelarji, vsak posameznik pa je lahko izbral med analizami, ki so bile združene v šest različnih paketov. Opravljali smo analize, ki jih zahteva Pravilnik o medu (Ur. l. RS, 31/04, 89/04), to pa so: vsebnosti vode, sladkorjev, HMF, prostih kislin in netopnih snovi ter vrednosti električne prevodnosti in diastazne aktivnosti. Ob pomoči strokovnjakov z Biotehniške fakultete smo določali vrsto medu. Izvedene so bile tudi analize vsebnosti ostankov sredstev za zatiranje varoj in antibiotikov v medu.

Analize na podlagi Pravilnika o medu (2004) je opravljal laboratorij Priznane rejske organizacije za kranjsko čebelo. Ostanke akaricidov in antibiotikov v medu je določal Zavod za zdravstveno varstvo iz Nove Gorice v sodelovanju z Inštitutom za bromatologijo in higieno živil Veterinarske fakultete kot podizvajalcem.

Analize na podlagi Pravilnika o medu

Pravilnik o medu (2004) določa, da sme med vsebovati največ 20 % vode. Večina analiziranih vzorcev je izpolnjevala to merilo, trije vzorci medu pa so presegli predpisano vrednost. V največjem številu vzorcev je bila vsebnost vode od 15–17 %, takih vzorcev pa je bilo kar 67 %. Predpisano vrednost za vsebnost vode v medu višje kakovosti (po internem pravilniku ČZS je ta 18,6 %) je preseglo pet vzorcev

medu. Glede na rezultate analiz čebelarji nimajo težav pri ugotavljanju, ali je med zrel za točenje ali ne.

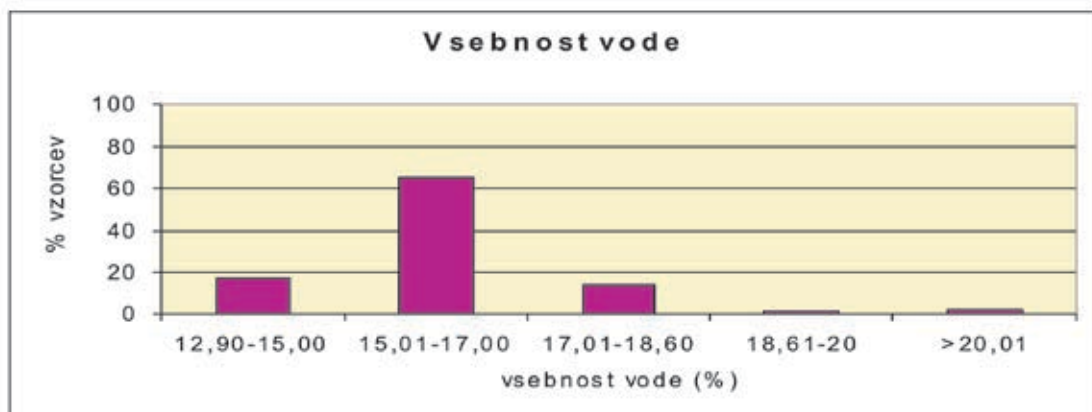
HMF je snov, ki nastaja v medu iz sladkorjev, njena vsebnost pa se povečuje s staranjem medu. Nastajanje HMF pospešuje višja temperatura, torej, kolikor višja je temperatura, pri kateri je med skladiščen, toliko hitreje se povečuje tudi vsebnost te snovi. Povečevanje vsebnosti HMF pospešuje tudi segrevanje medu na več kot 40 °C.

Pravilnik o medu (2004) predpisuje, da med lahko vsebuje največ 40 mg/kg HMF. Po naših podatkih in rezultatih analiz so to mejno vrednost presegli štirje analizirani vzorci (2,6 % vzorcev), vsi preostali analizirani vzorci pa so izpolnjevali predpisana merila.

Predpisano vrednost za vsebnost HMF za med višje kakovosti po internem pravilniku ČZS – ta predpisuje največ 15 mg/kg HMF – je preseglo 13 vzorcev (8,7 %), 91,3 % vzorcev pa je izpolnjevalo tudi to merilo.

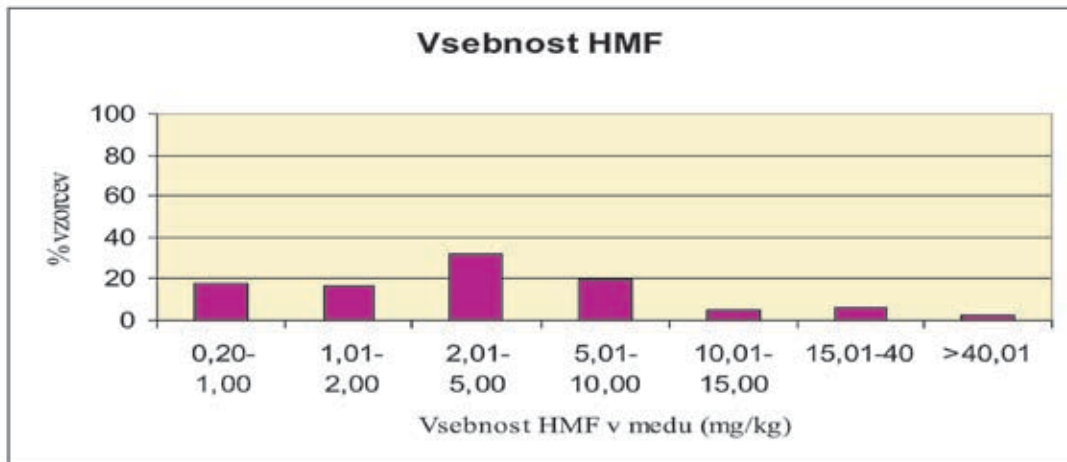
Tudi preostali kakovostni parametri, ki smo jih določali, izpolnjujejo zahteve Pravilnika o medu (2004). Predpisane vrednosti diastaznega števila nista dosegla dva vzorca. To se najpogosteje dogaja, če med ni pravilno segrevan. Vrednost diastaznega števila je bila pri največjem številu vzorcev od 20 do 30.

Vsebnost netopnih snovi v medu, ki je kazalnik nečistoč v medu, je bila v veliki večini analiziranih vzorcev daleč pod mejo, ki jo predpisuje Pravilnik o medu (2004).

Odstotek analiziranih vzorcev medu glede na vsebnost vode (N=150)

Odstotek analiziranih vzorcev glede na vsebnost HMF (N=150)

Pri določanju prostih kislin je dovoljeno vsebnost, kot jo določa Pravilnik o medu (2004), to je 50 mmol/kg, presegele samo en analiziran vzorec medu. Največ vzorcev je vsebovalo od 5 do 14 mmol/kg kislin.

Analizirani vzorci medu skoraj niso vsebovali saharoze, njene vrednosti v vseh vzorcih so bile pod dovoljeno mejo (tj. manj kot 5 %, kot določa Pravilnik o medu).

Določanje botaničnega izvora medu

Čebelar je produktno odgovoren za označevanje medu. Določitev senzoričnih lastnosti medu ter opazovanje, kje čebele nabirajo medicino, nista dovolj zanesljivi metodi za določitev botaničnega izvora medu. Za določanje vrste medu sta pomembni tako senzorična in pelodna analiza, kot tudi električna prevodnost medu. Na podlagi električne prevodnosti ugotovimo, ali je med cvetličnega ali maninega izvora, pri tem pa je treba upoštevati tudi izjemi, kot sta lipov in kostanjev med.

Med lahko označimo po botaničnem izvoru, če njegove senzorične, mikroskopske in fizikalno-kemijske lastnosti ustrezajo določeni vrsti. Čebelarjem svetujemo, da za določitev vrste medu prosijo za pomoč, saj napačna označitev pomeni zavajanje porabnikov.

Z analizo določanja botaničnega izvora medu želimo čebelarjem pomagati pri določanju vrste medu. Okoli 30 % vzorcev medu je bilo nepravilno deklariranih. Največkrat se zgodi, da čebelarji označijo med kot vrstni med (akacijev, kostanjev ...), v resnici pa je nevrstni.

Devet vzorcev medu od skupaj 186 vzorcev (v enem rešeljikovem, enem mešanem, v dveh akacijevih, štirih cvetličnih in enem kostanjevem) medu je vsebovalo kvasovke, to pa je lahko posledica krmljenja čebel s pogačami s kvasom. Kvasovke

smo večinoma našli v zgodaj točenem medu, to pa se ujema s predvidevanjem, da je vsebnost kvasovk posledica krmljenja čebel.

Kljub izdaji zgibanke Označevanje predpakiranega medu in kljub uvedbi enotnih nalepk za med se še vedno pojavljajo nepravilnosti pri označevanju medu. V primerjavi s prejšnjimi leti se je stanje sicer nekoliko izboljšalo. Najpogostejši napaki sta neustrezno označevanje roka uporabe medu in označevanje količine medu. Ta največkrat ni napisana z ustrezno velikostjo števil. Glede kakršnih koli nejasnosti ali dilem pri označevanju se lahko posvetujete zaposlenimi v Javni svetovalni službi v čebelarstvu.

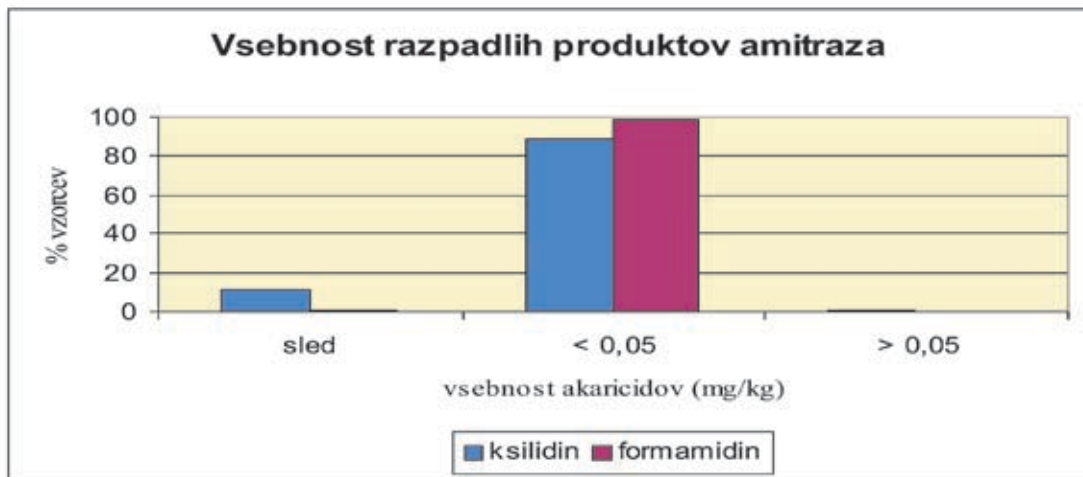
Ostanki v medu

V čebelarstvu uporabljamo za zatiranje varoj tudi akaricide. Sicer čedalje več čebelarjev za zatiranje te pršice uporablja alternativna sredstva, v preteklosti pa so po večini uporabljali kemična sredstva, ki se lahko kopičijo v vosku in tako prehajajo v med. Obstoječnost nekaterih snovi v vosku je izjemno dolgotrajna, zato lahko kljub zmanjšani uporabi akaricidov pričakujemo njihove ostanke v medu.

Ker kemična sredstva puščajo ostanke v medu, je predpisana tudi najvišja vsebnost ostankov (MRL), ki nam pove, kolikšna je najvišja dovoljena vsebnost ostankov v živilu, da je to še vedno varno živilo. V okviru interne kontrole smo določali vsebnost ksilidina in formamidina, ki sta razpadna produkta amitraza, ter vsebnost kumafosa in flumetrina.

Kumafos je aktivna substanca v kemičnem sredstvu s trgovskim imenom Perizin. Evropska Uredba Sveta (EGS), št. 2377/90, predpisuje, da je najvišja dovoljena vsebnost kumafosa v medu 100 µg/kg.

Formamidin in ksilidin sta razpadna produkta amitraza, ki je aktivna substanca v kemičnem sredstvu

Vsebnost ksilidina in formamidina v medu (N=137)

s trgovskim imenom Hemovar. To sredstvo so čebelarji uporabljali do leta 2005, od takrat naprej pa ga ni več mogoče kupiti po legalni poti. Ob uporabi Hemovarja amitraz čez nekaj več kot mesec dni razpade na formamidin in ksilidin. Evropska Uredba Sveta (EGS), št. 2377/90, predpisuje samo najvišjo vrednost amitraza v medu, ta pa je 200 µg/kg. Vsebnosti ksilidina in formamidina sicer nista predpisani, vendar je na podlagi vsebnosti teh dveh produktov mogoče sklepati, da je čebelar uporabil amitraz.

Flumetrin je aktivna substanca v registriranem sredstvu Bayvarol. Evropska Uredba Sveta (EGS), št. 2377/90, ne predpisuje najvišje dovoljene vsebnosti tega sredstva v medu.

Leta 2008 je bilo za zatiranje varoj dovoljenih/registriranih šest sredstev: Bayvarol, Apiguard, Perizin ter mravljinična, mlečna in oksalna kislina.

Vsebnost akaricidov v analiziranih vzorcih ni nikoli preseгла dovoljene meje. To seveda velja za tiste akaricide, katerih vrednost je predpisana z uredbami.

V 88 % vzorcev je bila vrednost ksilidina pod mejo detekcije, torej je bila vsebnost ksilidina v njih manjša od 0,05 mg/kg. V 10,9 % vzorcev je bil ksilidin zaznan v sledovih. Uporabljena metoda in naprava nista tako natančni, da bi lahko zaznali vrednosti metabolitov, ki so manjše od 0,05 mg/kg. Kljub temu pa ugotovijo vsebnost snovi, vendar ne dovolj natančno, zato samo ocenimo, kakšna naj bi bila ta vrednost. Tako smo vsebnost ksilidina zaznali samo v enem vzorcu, ki je vseboval 0,06 mg/kg te snovi, ta količina pa je nižja od dovoljene meje za amitraz. Vsebnost formamidina smo v sledovih našli samo v enem vzorcu medu. Najvišja vsebnost ksilidina ter formamidina je bila leta 2008 precej nižja kot leto prej, ko je bila ta 0,163 mg/kg medu za ksilidin ter 0,094 mg/kg za formamidin.

Vsebnost kumafosa, ki je aktivna substanca v kemičnem sredstvu s trgovskim imenom Perizin, je bila v vseh analiziranih vzorcih nižja od dovoljene meje. V skoraj 11,7 % analiziranih vzorcih medu smo kumafos našli v sledovih, en vzorec pa je vseboval 0,07 mg/kg kumafosa oziroma 70 µg/kg medu, ta vrednost pa se približuje predpisani dovoljeni meji (100 µg/kg). Ta vrednost je nekoliko višja, kot je bila najvišja vsebnost kumafosa v medu (41 µg/kg), analiziranem leta 2007.

Antibiotiki v medu

Uporaba antibiotikov v čebelarstvu v EU že nekaj let ni dovoljena, še vedno pa jih uporabljajo drugod po svetu. Možen vir onesnaženja medu z antibiotiki je tudi okolje. Vsebnost antibiotikov je z mikrobiološko presejalno metodo ugotavljal Inštitut za bromatologijo Veterinarske fakultete. Pri analizi vzorcev medu antibiotikov nismo našli v nobenem vzorcu. Takšne rezultate smo tudi pričakovali, saj čebelarji antibiotikov že nekaj let ne uporabljajo.

Sklep

Na podlagi opravljenih analiz lahko slovenski med označimo kot kakovosten med. Vendarle pa preseneča dejstvo, da so določeni parametri presešli dovoljene meje, kar se v preteklih letih pri svežih medovih ni dogajalo. Čebelarjem svetujemo, naj večjo pozornost posvetijo pravilnem načinu zatiranja varoj ter segrevanju medu. Rezultati analiz interne kontrole medu, so izredno dragoceni, saj nam pokažejo, kje so tiste pomanjkljivosti, ki jim moramo nameniti več pozornosti, da bi jih v prihodnje odpravili. S tem neprestano izboljšujemo kakovost medu, ki je osveščenemu potrošniku pomembnejša od cene. ■

Ugotavljanje vzrokov zastrupitev čebel in odmiranja čebeljih družin

Besedilo in foto: **prof. dr. Aleš Gregorc**, Kmetijski inštitut Slovenije

Uvod

Jeseni in pozimi leta 2007/08 ter spomladi 2008 so številnim čebelarjem odmrle čebelje družine. Pozneje je bilo s proizvodovanji na različnih območjih Slovenije ugotovljeno, da je odmrlo približno 30 odstotkov družin. Zmanjšanje števila družin je nekatere čebelarje hudo prizadelo, saj so izgubili večji ali manjši del svojega čebelarstva. Odmrtje družin ima še posebej negativne posledice v vzrejališčih čebeljih matic. Zaradi tega je lahko izgubljen velik del čebeljega fonda, izgubljeno pa je tudi večletno vzrejno delo. Odmiranje družin se pojavlja v vseh delih sveta. Kljub temu niti čebelarji niti strokovnjaki ne morejo dati končnega odgovora na te pojave v čebelarstvu. Obstajajo namreč številni možni vzroki odmiranja družin, vsi pa so bili predstavljeni na lanskem državnem čebelarskem posvetovanju v Celju. Med minulo čebelarsko sezono so prizadeti čebelarji po večini nadomestili odmrle družine, tako da ta pojav ne bo pomembno vplival na zmanjšanje čebeljega fonda. V Sloveniji namenamo veliko pozornost čistosti kranjske sivke, opisana nihanja v preživetju družin pa povzročajo tudi tveganja. Vzrejna dejavnost ima zato v takih okoliščinah izjemen pomen. Prav vzreja matic ter obnavljanje fonda čebeljih družin sta najpomembnejša dejavnika pri ohranjanju in izboljševanju lastnosti avtohtone medonosne čebele. V tem okviru so v rejskem programu opredeljene dejavnosti na področju osnovne odbire in lastne vzreje matic. Brez zavzete dejavnosti na teh področjih v prihodnje ne bo mogoče uspešno čebelariti. Zato v obdobju intenzivnega kmetovanja in delovanja številnih negativnih vplivov bodisi iz okolja bodisi v okviru čebelarstva na čebele namenamo veliko pozornost vzrejni dejavnosti. Opisani pojavi so po večini globalni, zato imamo čebelarji s svojo vzrejno dejavnostjo tudi možnost širjenja vzrejenega materiala in nadomeščanja izgubljenega čebeljega fonda v drugih, sosednjih državah.

Pomen rabe pesticidov v kmetijstvu in drugi čebelarski dejavniki

Čebelarstvo se spopada s številnimi neugodnimi dejavniki, ki vplivajo na odmiranje družin. Posebej pomembni so negativni vplivi pesticidov v kmetijstvu, vplivi napadenosti z varojami in drugi, sekundarni povzročitelji bolezni, ki vplivajo na stanje družin. Med dejavniki, ki povzročajo počasno odmiranje družin

Mrežnik na koruznem polju

ali tudi nenadne zastrupitve, so posebej aktualni pesticidi. Med temi so pogosto omenjeni zlasti sistemski pesticidi, ki naj bi v čebelarstvu povzročali največjo škodo.

Letos spomladi so ob nekaterih zastrupitvah čebel našli v vzorcih čebel in cvetnega prahu ostanke pesticidov, to pa nedvoumno potrjuje vzrok zastrupitev. Prav zaradi dogodkov, ki so se pojavljali v Sloveniji, pa tudi v drugih državah, smo v okviru raziskovalnega dela na Kmetijskem inštitutu Slovenije in ob podpori Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izvedli poskus v naravnem okolju.

Preveriti smo želeli, kolikšne so koncentracije aktivnih snovi klotianidin, imidakloprid in tiametoksam v tkivu koruske v posameznih fazah razvoja (od začetka obdobja hitre rasti do konca cvetenja), v cvetnem prahu koruske in v čebelah ter kako in v kakšni meri lahko te koncentracije vplivajo na čebelje družine. Omenjene aktivne snovi delujejo sistemsko in jih uporabljajo za zaščito semena koruske pred napadom talnih škodljivcev. Cilj poskusa je bil tudi primerjati koncentracije v vzorcih cvetnega prahu s podatki, navedenimi v registraciji omenjenih fitofarmaceutskih sredstev. Ker so se zastrupitve čebel pojavile še pred cvetenjem koruske, je obstajala možnost, da se znova pojavijo tudi med njenim cvetenjem. Zato smo podatke o morebitni vsebnosti pesticidov v korusi in v čebeljih družinah želeli pridobiti še pred cvetenjem koruske na poljih v večjem delu Slovenije.

Izvedba poskusa

Na poljih koruske, katerih seme je bilo zaščiteno s pripravki Poncho, Gaucho in Cruiser, smo ugotavljali

Poskusni družini z osmukalcem in lovilec mrtvih čebel

vsebnosti ostankov aktivnih snovi klotianidin, imidakloprid in tiametoksam v koruzi, cvetnem prahu koruze, ki so ga zbrale čebele, in v samih čebelah. Ocenjevali smo tudi vpliv zaščitene koruze v fazi cvetenja na čebeljo družino. Poskus pa smo kontrolno izvajali tudi na polju z nezaščitenim semenom koruze. Na podlagi večletnih podatkov o začetku cvetenja koruze pri poskusih za registracijo novih hibridov smo za območje poskusov izbrali Prekmurje. Tam je koruza cvetela v začetku julija.

Prvo vzorčenje rastlin na vseh poskusnih mestih smo izvedli 24. junija 2008, potem pa v rednih 7-dnevnih presledkih še tri vzorčenja. Prvo vzorčenje je bilo izvedeno pred cvetenjem koruze, drugo v začetku cvetenja, tretje ob polnem cvetenju in četrto ob koncu cvetenja.

Poskus s čebelami smo izvedli na štirih poljih: tri so bila posejana z zaščitenimi semeni koruze, eno pa z nezaščitenimi. Del koruznega posevka smo pred cvetenjem pokrili z mrežnikom velikosti 4 m x 4 m x 4 m. Vanj smo zaprli po dve čebelji družini, po dve pa smo namestili zunaj mrežnika, na koruzno polje. V obeh primerih smo spremljali razvoj družin, smrtnost, vpliv na obnavljanje čebelje družine in obseg zalege. Poskusne družine smo opazovali tudi po cvetenju, predvsem, ali se je med cvetenjem v njih pojavilo kakšno odstopanje od pričakovanega vedenja družin. Na podlagi spremljanja družin smo ugotovili morebiten vpliv navzočnosti različnih insekticidov na posamezne čebele in na družine. Vzorčili smo cvetni prah koruze iz panjev (izkopanec), osmukan cvetni prah (osmukanec) in mrtve oz. izletne čebele.

Za določitev imidakloprida, klotianidina in tiametoksama v vzorcih koruznice, cvetnega prahu in čebel smo v njih analizirali vsebnost posameznih kemičnih sestavin.

Rezultati analiz

V okviru poskusa je bilo zbranih in analiziranih 16 vzorcev koruznice, 17 vzorcev cvetnega prahu, ki

so ga nabrale čebele, in 16 vzorcev čebel iz družin v mrežnikih in družin zunaj mrežnikov. V vseh vzorcih je bila analizirana vsebnost treh substanc: klotianidina, imidakloprida in tiametoksama. Skupaj je bilo opravljenih 147 analiz vzorcev zbranega materiala.

Vsebnost aktivnih snovi klotianidin, imidakloprid in tiametoksam v koruznici je bila pri vseh vzorcih pod mejo detekcije (LOD – 0,01 mg/kg), prav tako v cvetnem prahu (LOD – 0,003 mg/kg) in v čebelah (LOD – 0,003 mg/kg za klotianidin in tiametoksam, za imidakloprid pa 0,004 mg/kg). Vrednosti, navedene v registracijski dokumentaciji preiskovanih sredstev, so višje od meje detekcije snovi v vzorcih, zbranih v poskusu.

Pri 16 čebeljih družinah, nameščenih na štirih lokacijah, smo merili obseg odkrite in pokrite zalege. Družine v mrežnikih so nabirale cvetni prah koruze, družine zunaj mrežnika pa so nabirale različne cvetne prahove. Rezultati analiz cvetnega prahu iz čebeljih družin, osmukanca v mrežnikih in cvetnega prahu, zbranega v družinah zunaj mrežnikov, niso pokazali vsebnosti pesticidov klotianidin, imidakloprid in tiametoksam (LOD; 0,003 mg/kg). Vzorci so bili med poskusom odvzeti 14. in 21. julija 2008. Tudi rezultati analiz cvetnega prahu in čebel, opravljenih 14. julija 2008, so pokazali, da niti cvetni prah niti čebele ne vsebujejo omenjenih pesticidov.

Čebelje družine, nameščene v mrežnikih, so se razvijale glede na dane, omejene možnosti za razvoj v mrežniku. Družine, zaprte v mrežniku z zaščiteno koruzo so se razvijale primerljivo z družinami, ki so bile zaprte v mrežniku z nezaščiteno koruzo. V okolici panjev v mrežnikih ni bilo ugotovljeno povečano odmiranje posamičnih izletnih čebel v primerjavi z družinami zunaj mrežnikov ali v primerjavi z družinami na kontrolni lokaciji, kjer koruza ni bila zaščiten.

Preiskave navzočnosti spor *Nosema* pri izletnih čebelah niso pokazale razlik v stopnji okužbe med čebelami različnih poskusnih skupin in na različnih

Merjenje obsega zalege v poskusnih družinah

lokacijah. Družine tudi niso kazale znakov bolezní, kot so huda gníloba, pohlevna gníloba ali poapnela zalega.

Ugotovitve

Na podlagi opravljenih poskusov in kemičnih analiz preiskovanih aktivnih snovi v delih koruze v cvetnem prahu, ki so ga nabrale čebele, in v čebelah ni bilo mogoče določiti ostankov aktivnih snovi klotianidin, imidakloprid in tiametoksam. Meje detekcije za posamezne aktivne snovi so bile nižje od dopustnih vrednosti, določenih v postopku registracije preučevanih insekticidov. Akutni vplivi zaščitene koruze ali cvetnega prahu zaščitene koruze na posamezne čebele in na čebelje družine niso bili ugotovljeni. Seveda so mogoči subklinični vplivi manjših koncentracij pesticidov (ki so pod mejo detekcije) na čebele, ki se lahko kažejo na celični ravni ali v vedenju čebel, končno pa tudi v zgodnejšem odmiranju čebel. Za potrditev teh domnev bodo potrebne še dodatne raziskave, ki potekajo v številnih raziskovalnih projektih doma in v tujini.

Sklep

Čebela je občutljiv organizem, ki reagira že na zelo nizke količine infektivnih ali neinfektivnih dejavnikov iz okolja. Pogosto dajejo izsledki, pridobljeni na živih čebelah, ustreznejšo sliko toksičnosti snovi pa izsledki poskusov, izvedenih, na primer, na celičnih kulturah, ki jih po navadi uporabljajo v praksi. Zato tudi govorimo o subkliničnih in subletalnih spremembah na čebelah, obe vrsti sprememb pa lahko usodno vplivata na preživetje posamezne čebele ali cele družine. Zelo pomembne so tudi okužbe, ki povzročajo subklinične ali subletalne spremembe. Te so opazne v posameznih organih, tkivih, lahko pa vplivajo tudi na zmanjšano odpornost čebele ali

Kranjica s cvetnim prahom v košaricah na zadnjih nogah med cvetovi koruze

na zmanjšano vitalnost čebele in cele družine. V raziskavah, ki jih za potrebe čebelarjev in reševanje žgoče problematike izvajamo na Kmetijskem inštitutu Slovenije, ugotavljamo tudi vplive virusov in spor *Nosema* na posamezno čebelo in na celotno družino. Uvedli smo metode detekcije virusov pri matičah in delavkah in metodo razlikovanja *Nosema apis* in *Nosema cerane*. Uporabljene metode bodo omogočale boljše poznavanje in odkrivanje vzrokov oslabelosti čebel in tudi morebitnega odmiranja posameznih čebel in celih družin.

Pri raziskavah vpliva zaščitene koruze na čebelje družine, ter je podprlo tudi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, so sodelovali sodelavci z Oddelka za živinorejo pri Kmetijskem inštitutu Slovenije. Pri tem so bili še posebej dejavni: Zoran Čergan, Mitja Nakrst, Marjan Kokalj, Špela Velikonja Bolta, zunanji sodelavec Ludvik Lazar in Aleš Gregorc. ■

Prašilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Po želji tudi druge vrste panjev. Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani). Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
Telefon/fax 01/ 7551-317
GSM 041 420 200
E-mail: spelakrze@yahoo.com

Čebelja družina in goltne žleze delavk so lahko tarča posegov v naravo (II. del)

Besedilo in foto: **Maja Smodiš Škerl**, dr. vet. med. – Kmetijski inštitut Slovenije

V prvem delu sem opisala problematiko in namen raziskav goltnih žlez pri čebelah. Goltne ali hipofaringealne žleze so pomembne proizvajalke sestavin matičnega mlečka. Imajo pomembno vlogo v prehrani čebeljega zaroda in matice. Pri starejših delavkah žleze pomagajo pri predelavi nektarja. Če uporaba fitofarmaceutskih sredstev (v nadaljevanju FFS) v naravi in v čebelji družini na videz ne povzroča škode, lahko prikrito vpliva na razvoj osebkov čebelje družine. Ti subklinični vplivi sicer še niso dovolj raziskani. Goltne žleze so pomemben in občutljiv organ, ki ima v življenju čebele različne naloge. Vsebnost škodljivih sestavin (FFS) v hrani ne škoduje samo čebelam, ampak tudi mlademu zarodu. Posledično je lahko razvoj zalege oslavljen, delavkam se slabša imunski obrambni mehanizem v njihovem telesu, čebele pa postajajo bolj dovzetne za različne bolezenske klice.

Mešički goltnih žlez se zaradi delovanja FFS niso razvijali primerno

Med poskusi so bile čebele označene, tako da smo lahko natančno spremljali razvoj goltnih žlez. Ko smo izmerili premer mešičkov pri vseh štirih starostnih skupinah delavk (1–6 dni, 7–12 dni, 13–18 dni in 19–32 dni stare čebele), smo ugotovili, da na velikost mešičkov goltnih žlez vplivata čas delovanja FFS in starost delavk. Razvoju goltnih žlez je škodoval tako imidaklopid kot kumafos, to pa lahko opazimo že v spremembi velikosti mešičkov. Čebele, ki so bile v

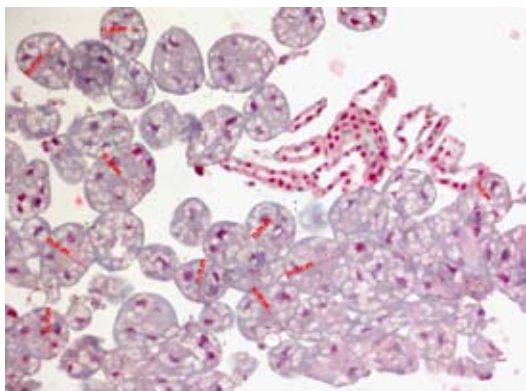

Meritve velikosti goltnih žlez

stiku s tema insekticidoma, so imele manjše mešičke v primerjavi s tistimi, ki z njima niso bile v stiku. To pomeni, da se žleze niso pravilno razvijale oziroma da so v začetku napredovale v rasti, pozneje pa je bil razvoj zaradi tujih vplivov oviran, še posebej pri čebelah, ki so bile dalj časa izpostavljene FFS. Kot domnevajo, je bila zaradi tega slabša tudi njihova sposobnost izločanja. Regresijo ali nazadovanje v razvoju žlez so ugotovili že v raziskavah, pri katerih so mladice hranili s cvetnim prahom in tripsinskim inhibitorjem gensko spremenjene soje. V naši raziskavi smo pokazali, da je uživanje imidakloprida in kumafosa zaviralno vplivalo na razvoj mešičkov goltnih žlez. Kadar so bile čebele tema insekticidoma izpostavljene krajši čas, smo lahko opazili regresijo mešičkov, še najbolj prizadeta pa je bila najstarejša starostna skupina delavk. Na sicer normalno razvite žleze je vplivala predvsem dolgotrajna izpostavljenost kumafosu, saj se je že kmalu pojavila regresija. Pomanjkljiv razvoj goltnih žlez ima lahko resne posledice za razvoj celotne družine. Takšne čebele ne morejo proizvesti dovolj kakovostnega matičnega mlečka, prav tako pa se prehitro menja njihova vloga, ki jo opravljajo kot delavke. Zato so morfološke meritve goltnih žlez lahko dodatna in uporabna metoda za določanje subkliničnih (subletalnih) vplivov FFS.

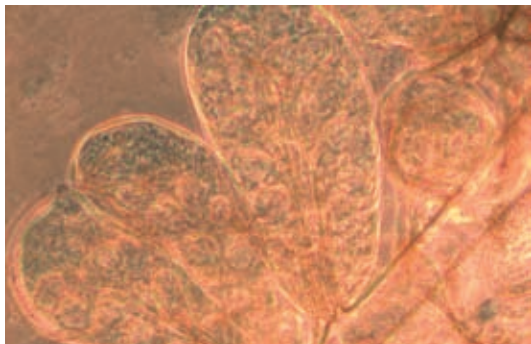
Celice branijo svoj obstoj s posebnimi »stresnimi« beljakovinami

Stresne beljakovine ali Hsp (angl. *Heat shock proteins*) so odločilne za delovanje različnih bioloških procesov v celici. Če se pojavijo nezaželene molekule, ki motijo normalno stanje celice, se v celici

Histološka slika goltnih žlez 6 dni stare čebele. Merili smo premer mešičkov.

Dejavni mešički goltnih žlez proizvajajo izloček, ki po zbirnih kanalih potuje do ustnega aparata.

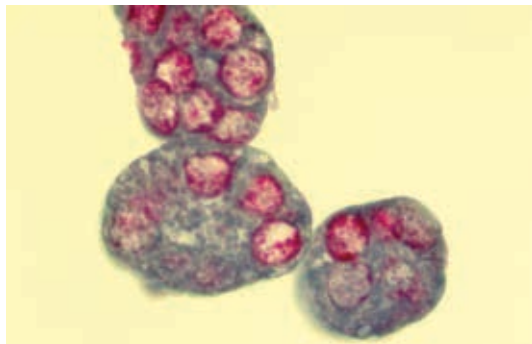
poveča količina stresnih beljakovin, ki naj bi uničile nepridiprave. Imajo torej vlogo nadzornikov, ki varujejo celico pred uničenjem. V raziskavi smo uporabili dve stresni beljakovini: Hsp 70 in Hsp 90 (število je molekularna teža). Zanimala nas je intenzivnost pojavljanja teh beljakovin v celicah, ki so bile zaradi FFS »pod stresom«.

Med dolgotrajnejšim delovanjem obeh substanc (imidaklopid in kumafos) je Hsp 90 dejaven v citoplazmi večine celic in v zbirnih cevčicah pri delavkah vseh starostnih skupin. Njegova dejavnost se s starostjo čebel stopnjuje v jedrih celic. Pri delovanju kumafosa na mlade čebele smo dejavnost Hsp 70 ugotovili v celični citoplazmi in v nekaterih jedrih, Hsp 90 pa je bil zelo dejaven v jedrih in citoplazmi celic pri delavkah, ki niso bile v stiku s tem sredstvom. V skupini delavk, ki so zaužile kumafos, sta bila oba Hsp-ja dejavnejša kot v skupini, ki je zaužila imidaklopid.

Ker stresne beljakovine delujejo v normalnih pogojih celičnih procesov, smo dejavnost obeh Hsp-jev lahko redno spremljali pri delavkah, ki niso zaužile teh sredstev. Obe skupini stresnih beljakovin, Hsp 70 in Hsp 90, sta široko uporabni v biomonitoringu ekosistemov. Celice varujejo tako, da se ob pojavu tujih škodljivih snovi njuna količina v njih poveča in preprečuje njihovo smrt. Dejavnost Hsp-jev je bila izrazitejša v žlezah delavk, ki so bile pod vplivom delovanja kumafosa. Če to ugotovitev združimo še z ugotovitvami morfoloških meritev, lahko sklepamo, da imidaklopid bolj škoduje celicam goltnih žlez kot kumafos.

Obsojene na lastno smrt

Da smo lahko določili, koliko celic je propadalo, smo si pomagali s kitom ISCDDK (angl. *In Situ Cell Death Detection Kit*, kit za odkrivanje celične smrti), ki lahko ugotovi tako smrt celice kot tudi nekrozo ali odmiranje. Ugotovitve smo primerjali še s kitom ApopTag, ki zazna samo tiste celice, ki svoj propad sprožijo same (t.i. programirana celična smrt). Pozitivne celice so imele ob uporabi ISCDDK jedra

Pozitivna jedra celic so obarvana rdeče. Uporabili smo kit ISCDDK (400-kratna povečava).

obarvana rdeče, ob uporabi kita ApopTag pa so bile celice obarvane rjavo.

Celična smrt (programirana smrt in smrt zaradi poškodbe ali nekroze) se je pogosteje pojavljala v žlezah mladih delavk, ki so bile izpostavljene delovanju imidakloprida. Ugotovili smo jo s kitom ISCDDK, ki pa je po večini zaznal celice, ki so začele odmirati zaradi nekroze, torej zaradi poškodbe, stopnja programirane celične smrti pa je ostala nizka. Pri delovanju kumafosa smo ugotovili povečano stopnjo programirane celične smrti pri mladich (starih od 7–12 dni). Imidaklopid je v celicah pospešil nekrozo, kadar so bile čebele insekticidu izpostavljene dalj časa. Pri teh delavkah je pojav programirane celične smrti ostal na ravni normalnega obnavljanja tkiva, ki je v žlezah ocenjen na približno 10 odstotkov. V tretji skupini čebel (starih od 13–18 dni) so celice po daljšem času delovanja imidakloprida odmrle, opazili pa smo tudi njihovo razpadanje. Programirana celična smrt se je torej stopnjevala zaradi delovanja kumafosa, poškodbo celic (nekrozo) pa so delavke utrpeli predvsem zaradi zaužitega imidakloprida.

Sklep

Na podlagi ugotovitev naše raziskave lahko sklepamo, da so stresne beljakovine Hsp 70 in Hsp 90 ter kit za odkrivanje celične smrti ApopTag uporabne imunohistološke metode. Z njimi je mogoče ugotavljati različne škodljive vplive iz okolja, ki poškodujejo organe čebel. Čebelja družina je občutljiv organizem. Ker so naloge članov družine točno določene, se na spremembe v okolju odziva celotna družina. Za nas kot čebelarje so morda nevidna dogajanja pglavitni vzrok vrste sprememb v čebelji družini. Oslabljen imunski sistem, slaba prehrana čebeljega zaroda in slabša vitalnost delavk so slaba popotnica za močne in produktivne čebelje družine. Z imunohistološkimi metodami bomo lahko v prihodnje ugotavljali prikrite vplive akaricidov, insekticidov in drugih FFS na posamezne člane družine ter njihove posledice za celotno čebeljo družino. ■

Izdelki z višjo dodano vrednostjo v čebelarstvu (I. del)

Besedilo in foto: Aleksander Mikuš

V obdobju hiperprodukcije materialnih dobrin vlada na trgu presežna ponudba vsakovrstnega blaga. Multinacionalke, ki s svojo globalno navzočnostjo in dejavnostjo določajo razmere na lokalnih ravneh, kopičijo dobičke predvsem na račun razlike v ceni delovne sile in surovin na različnih koncih sveta. Posledica, ki jo vsi občutimo zelo konkretno, je med drugim tudi občutno znižanje kakovosti blaga v trgovinah.

Tudi odnosi trgovcev do strank so kljub naučenemu nasmešku postali dokaj brezosebni, skrčeni zgolj na kupoprodajno raven. Zaradi različnih manipulacij je zaupanja vse manj. Človek, ki je v svojem bistvu precej več kot zgolj potencialni porabnik, se večkrat počuti praznega ali celo prevaranega. V Zahodni Evropi je zato že opaziti, da se porabniki vse pogosteje vračajo k znanemu lokalnemu proizvajalcu. In prav pri tem se čebelarjem kot pridelovalcem povsem naravnih pridelkov odpirajo velike možnosti.

Slovenski kmet je že od nekdaj utemeljeval in gradil svoj obstoj na pridnosti, iznajdljivosti in prilagodljivosti, včasih pa tudi na trmi. Ob tem je zelo spoštljivo ravnal z zemljo, ki je tako njemu kot njegovim potomcem omogočala preživetje. Odnos do kupcev je bil neposreden in je temeljil na zaupanju. Edino jamstvo za kakovost blaga je bilo proizvajalčevo dobro ime. Na nemškem govornem območju se je uveljavil rek: »Dafür stehe ich mit meinem guten Namen.« To, da človek oz. družina s svojim dobrim imenom oz. poštenostjo jamči za neki izdelek postaja tudi dandanes znova

vse uspešnejši prodajni argument. Dobro ime pomeni precej več kot zgolj blagovno znamko, ki je pravzaprav tržno blago in lahko hitro zamenja lastnika.

Dober občutek, ki ga ima morebitni kupec ob sprehodu po polju z ekološko pridelanimi poljščinami ali ob pogledu na urejen čebelnjak, predvsem pa ob pogovoru s pridelovalcem, je vreden več kot nagradna igra v trgovskem centru v nedeljo dopoldne. Temu morajo seveda slediti tudi kakovostno pripravljene izdelki, prodajo pa še poveča raznolikost ponujenih izdelkov.

O čebeljih pridelkih, kot so med, cvetni prah in propolis, je bilo napisanega že veliko, zato vam želim predstaviti nekaj možnosti za izdelavo produktov z višjo dodano vrednostjo, kot so sveče, rastlinska mila z medom ali propolisom, kreme in drugi kozmetični izdelki, premazi. Za njihovo izdelavo, vsaj v začetni fazi, ne potrebujemo veliko dodatne opreme. Pomembna sta volja in nekaj spretnosti, tega pa čebelarjem ne manjka.

Spodnje slike prikazujejo postopek izdelave kalupa za milo iz tekoče silikonske gume Modrin (v drugem delu članka bo predstavljena izdelava rastlinskega mila s propolisom ali/in medom). Postopek je preprost, saj potrebujemo le pozitiv, izdelan iz poljubnega neporoznega suhega materiala. Položimo ga v posodo, ki naj bo za kak centimeter širša in višja od pozitivu. Če je pozitiv narejen iz lesa, ga moramo pritrditi na dno posode, sicer bo še pred strjevanjem tekoče silikonske gume splaval na površino.

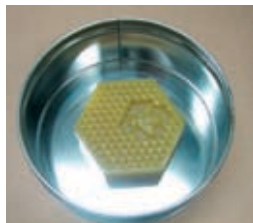
1. Pripravimo čist pozitiv iz voska, lesa, gline, mavca, plastike, stekla, kovine itd.

2. Pripravimo MODRIN in katalizator C-5.

3. Pripravimo tehtnico z natančnostjo 0,5 grama.

4. Pozitiv položimo v primerno veliko posodo.

9. V drugi posodi zmes še enkrat premešamo.

10. S posodo na rahlo udarjamo ob podlago, da zračni mehurčki splavajo na površino.

Nato Modrin zmešamo s 2,5 % katalizatorja C-5. (Katalizator C-5 je v tekočem stanju jedek, zato pri delu uporabljamo rokavice in zaščitna očala!) Zmes prelijemo v drugo posodo in jo še enkrat premešamo; tako se izognemo temu, da del Modrina na dnu in ob steni ne bi bil dovolj premešan.

5. Stehtamo Modrin.

6. Stehtamo katalizator C-5.

11. Počasi prelijemo pozitiv v posodi.

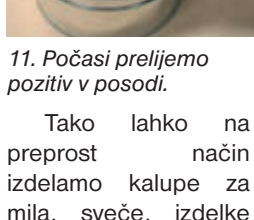
12. Pozitiv naj bo na vrhu prelit vsaj 1 cm visoko.

7. Modrin in C-5 dobro premešamo.

8. Zmes prelijemo v drugo posodo.

13. Po 6-8 urah vzamemo strjeni Modrin iz posode.

14. Kalup je pripravljen za ulivanje mila.

S posodo na rahlo udarjamo ob mizo, tako da morebitni zračni mehurčki, ki so nastali ob mešanju in prelivanju, splavajo na površino. S to zmesjo počasi prelijemo pozitiv in pustimo stati 6-8 ur. Ko se silikon strdi, ga lahko uporabimo kot kalup za sveče ali mila.

Trgovina **ČEBELARNA**
PRODAJNO RAZSTAVNI SALON
 Kopic Milena s.p.
ČEBELARSKI CENTER BRDO PRI LUKOVICI

Delovni čas:
 torek-petek: od 8. do 17. ure
 sobota: od 8. do 12. ure
 nedelja-prazni: zaprto

Za večje skupne izdane delimo leta po vsakopravnih dogovoru:

Tel.: 01/729 61 18
Faks.: 01/729 61 31
cebelarna@gmail.com
gsm: 041 294 184

Nudimo vam:

- izdelarske spretnosti in znanje
- medij in ustale tehnike izdelave
- dodatno izdelki iz čebelnjih proizvodov
- čebelarstvo literaturo

Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v januarju

Besedilo: **Marija Sivec** – Sužid

Pozdravljeni, kolegi čebelarji. Novo koledarsko leto je pred nami, zato naj vam najprej voščim. Torej – najprej srečno ter veliko zdravja vam, vašim domačim in vašim čebelam, potem pa tudi uspešno in seveda medeno leto. Za zadovoljstvo pri delu je to najpomembnejše.

Čebelnjak v Sužidu

Foto: Marija Sivec

Kratka predstavitev

Uredniški odbor revije Slovenski čebelar me je prosil, naj letos pišem o čebelarških mesečnih opravilih. Počasčena sem, saj mislim, da sem prva čebelarka v Sloveniji, ki bo množici moških čebelarjev »solila pamet«. Pa tega ne mislim dobesedno, saj vedno poudarjam, da ima »sto ljudi sto čudi« in da tisto, za kar sama mislim, da je narobe, ni vedno tudi v resnici narobe, ali nasprotno. Če vam kaj ne bo všeč, potrpite ali pa me opozorite na napake.

Moje ime je Marija Sivec. Z možem Dušanom Žunkom živiva v vasi Sužid, tri kilometre od Kobarida, v katerega okolici čebelariva že skoraj dvajset let. Prej sva živela v Litiji, mož je imel tam čebelnjak in v njem približno 20 družin.

Bilo mi je všeč, kadar sva med vikendi ali včasih med tednom popoldne šla k čebelam. On je delal s čebelami, jaz pa sem za čebelnjakom po navadi brala kako knjigo ali pripravljala priložnostno kosilo. Ker pa se človek naveliča tudi dobrih reči, ležanja na travi, na primer, sem velikokrat šla k njemu v čebelnjak in gledala, kako dela. Bil je mlad, zaljubljen in izjemno potrpežljiv. Vse, kar sem hotela vedeti, mi je povedal in pokazal, in kadar sem izrazila željo, da kako stvar naredim tudi sama, je bil takoj za to.

Že drugo čebelarstvo sezono mi je dovolil, da sem se sama ukvarjala z družino, in ko nisem vedela kako naprej, mi je razložil in mi pomagal. Učil me je, da sem aktivno delala s čebelami, ne pa mu samo asistiral. Bilo je čudovito!

Aktivno čebelarjenje

Včasih sva šla v Kobarid (Sužid) na obisk k moji mami in tam je Dušan spoznal soseda čebelarja. Ta se je hvalil, kako dobre donose ima, kako mu denar

od medu prav pride ob borni pokojnici, in prav nič ni kompliciral, ko je Dušan izrazil željo, da bi tudi on pripeljal svoje čebele v to vas. Takrat se je šele začelo tisto pravo, aktivno čebelarjenje, za katerega pravim, da ni več hobi, temveč posel. Zdi se mi, da se življenje skoraj nikjer ne vrti toliko okrog čebel kot prav pri nas. Zaradi čebel sva se preselila 180 km stran in zaradi čebel sva se izobraževala – oba sva postala čebelarska mojstra.

Danes, dvajset let pozneje, čebelariva s približno 300 družinami (50 gor ali dol) v AŽ-, LR- in DB-panjih. Komu se to zdi preprosto, pa saj je res, ko znaš. V začetku pa ni bilo tako. Vedno se mi zdi, da je čebelarjenje z več tipi panjev podobno kot rolkanje, vožnja s kolesom in motokros. Če znaš voziti kolo, še ni rečeno, da si dober v motokrosu. Poznam kar nekaj čebelarjev, ki bi jih lahko primerjala z vrhunskimi motokrosisti, kljub temu pa bi jih na rolgah vrglo na tla, prav tako kot bi jih vrglo, če bi spremenili tip panjev. Čeprav se zdi, da tip panjev ni pomemben, je verjetno to tisti razlog, da se čebelarji ne odločajo za spremembe panjskega sistema.

Ob tem, ko to pišem, se zavedam še nečesa. Kar koli napišem, ne bo vedno veljalo za vse. Vsak čebelar ima svoj pristop do čebel, poleg tega pa se v Sloveniji zelo razlikujejo tudi podnebne razmere, zato se bom skušala osredotočiti na najpomembnejše in splošno veljavno.

Kaj postoriti januarja?

Januar je pust in mrzel mesec. Narava še spi in naše čebele počivajo. Kdaj pa kdaj si čebelarji lahko vzamemo čas, da jih gremo obiskat, po možnosti ob lepem, sončnem vremenu. Nikoli ne smemo biti

Foto: Igor Holy

Alberl-Žnideršičev panj

Foto: Igor Holy

Langstroth-Rootov panj

Foto: Rodoljub Živadinović

Dadant-Blattov panj

prepričani, da nam kak nebodigatreba ni zamašil žrel v panjih. Res je, da čebele ne izletavajo, če je hladno, vendar svež zrak kljub temu potrebujejo. Lahko se zgodi, da je odmrli del družine, zato ne bo odveč, da preverimo, ali so žrela prehodna. V čebelnjakih je toplo in hrana je pri roki, zato se v njih že jeseni pogosto naselijo miši ali rovke. Da bi jim to preprečili, jim jeseni nastavimo strup, tokrat pa ne bo odveč preveriti, ali ga je še kaj, in če ga ni več, nastaviti drugega. Zima bo še kar nekaj časa trajala. Prav tako ni odveč imeti v zalogi nekaj pepela ali žaganja, s katerim posujemo morebiten sneg pred panji. Ob sončnem vremenu čebele izletavajo in iščejo vodo. Ko sedejo na sneg, otrpnejo. Saj škoda ob izgubi nekaj čebel res ni velika, vendar – zakaj jih ne bi ohranili, če jih lahko?

Januarja je treba pri čebelah narediti še druge, pomembnejše reči. Zamudniki, ki jih je leto prehitelo, imajo še čas, da svoje čebele zdravijo proti varozi. Iz svojih izkušenj vem, da januarja še ni nič zamujenega, seveda, če so bile čebele prejšnje poletje primerno zdravljene in so doslej sploh preživele. Čebelam nič ne škodi, če jih ob primerni zunanjih temperaturi (ko izletavajo) nekoliko vznemirimo.

Foto: Branko Obratović

Čebela liže sneg

Vsi vemo, da je treba pozimi čebeljo družino zapažiti. Naši nakladni panji imajo pod pokrovi vse leto 5 cm debelo penasto gumo, ki pozimi čebele varuje pred mrazom, poleti pa pred vročino. Pri AŽ-panjih je drugače. Ob zdajnjem točenju iz medišča

pospravimo vse sate in na plodišče položimo debelo PVC-folijo, ki ima v sredini luknjo za krmljenje. Včasih ostanejo pitalniki pozabljeni do zime in jih odstranimo šele, ko zdravimo čebele. To sicer čebel prav nič ne moti, poskrbeti pa je treba, da lahko čebele, ko se januarja v panju pojavi prva zalega, zadržijo čim več ustvarjene toplote. Ko začne matica zalegati, se v panju občutno zviša temperatura. Če čebele brez težav preživijo zimsko mirovanje pri približno 18 °C v sredini gnezda, zdaj tam potrebujejo dvakrat višjo temperaturo. Zaradi tega se podvoji tudi poraba hrane, ki jo čebele pretvarjajo v toploto.

Pri čebelah je včasih tudi problem, da se družina pomakne na eno ali drugo stran panja. Čeprav smo prejšnje leto krmili vse družine enako, vse družine nimajo enako velikih zalog, pa tudi enako močne niso. Ob lepem, sončnem januarskem dnevu pregledamo vse čebelje družine. Iz panjev, v katerih so čebele propadle, pobereмо vse satje, tako prazno kot polno, da preprečimo možnost ropa, prav tako pa tudi iz naseljenih panjev iz plodišč vzamemo vse sate, ki so brez medu, ali (to se zgodi samo izjemoma) en krajni medeni sat, kadar so medeni čisto vsi sati. Razlog? Tako vemo, kolikšna je zaloga hrane, in ob morebitnem hudem pomanjkanju ukrepamo takoj (če je praznih pet ali več satov, dodamo medeni sat) ali pa potem marca. Tisto, kar je meni pri tem všeč, je, da začnejo čebele ob spomladanskem začetku svojega razvoja v praznem prostoru ob zalegi zidati trovino. Takrat jim v izdelavo takoj dodamo satnice. Pri tem ni nikakršnega nepotrebnege cukanja in mečkanja in prekladanja po panju.

Na podnicah panjev je v tem mesecu nekaj mrtvic in drobirja, saj čebele podnic zdaj še ne čistijo intenzivno. Nič ni narobe, če mrtvice in drobir pobereмо in jih odnesemo k veterinarju. Ko dobite zagotovilo, da v panjih ni hude gnilobe in da je nosema v mejah normale, boste lažje spali in lažje bo tudi čakanje na tople, sončne dneve, ko bodo čebele veselo izletavale iz panjev in vam lepšale vaše dni. ■

Veterinarski nasveti za januar

Besedilo: **Suzana Skerbiš, dr. vet. med.**, VF NVI, enota Nova Gorica – Sežana, **mag. Mira Jenko Rogelj, dr. vet. med.**, VF NVI, enota Kranj

Januarja je še zadnji čas za **zimsko zatiranje varoj** v čebeljih družinah. Zatiranje opravi čebelar pod ustreznimi pogoji do tedaj, **dokler v panjih še ni zalege**. Za dobro opazovanje in ugotavljanje števila varoj pri čebeljih družinah je vse panje priporočljivo opremiti z ustreznimi testnimi podnicami za lovljenje varoj ter kupiti povečevalno steklo. Navzočnost prve zalege v panjih nakazujejo posamezne ploščice voska. Če se je ena generacija čebel že izlegla, je v drobirju videti tudi svetlo rjave mlade varoje. Vrata panjev in panjski opaž postanejo vlažna. Pred zatiranjem je treba preveriti, koliko ulic zasedajo čebele. Če je družina zelo šibka in zaseda 2–4 ulice, jo je treba zožiti. Iz panja je treba pobrati vse sate, ki jih ne zasedajo čebele, in družino opaziti.

Po potrebi se je število varoj v družinah zmanjšalo že z zatiranjem v prvi polovici oktobra. Decembra ali **januarja moramo družine nujno očistiti varoj**. Tudi od števila varoj v čebeljih družinah je odvisno, koliko čebel bo v zimski gruči dočakalo pomlad. Nobena dolgoživa čebela, ki na svojem telescu gosti eno ali več varoj, ne bo preživela zime. Tako se panji, v katerih so čebelje družine zelo napadene z varojami, počasi izpraznijo tudi pozimi – sindrom praznih panjev.

Zatiranje varoj opravimo v obdobju, ko v družinah še ni zalege, in to z **registriranim zdravilom Perizin ali magistralnim zdravilom** (magistralno zdravilo za uporabo v veterinarski medicini je tisto zdravilo, ki ga izdelajo v lekarni po recepturi na veterinarskem receptu za točno določeno žival ali manjšo skupino živali), **ki vsebuje zdravilno učinkovino za zimsko zatiranje varoj**. Zatiranje varoj mora čebelar opraviti sočasno pri vseh čebeljih družinah na enem stojišču. Upoštevati mora navodilo veterinarja, ki je predpisal

zdravilo, in delovati v skladu z dobro čebelarstvo prakso.

Med zatiranjem mora čebelar ugotavljati število odpadlih varoj. Po Programu zatiranja varoj za leto 2008 v čebelarstvu z največ 100 družinami štejemo odpadle varoje v 10 odstotkih družin oz. v najmanj šestih (6) družinah, v čebelarstvu z več kot 100 družinami pa odpad spremljamo v 5 odstotkih družin.

Če v treh tednih po zadnjem zimskem zatiranju v posameznih družinah odpade več kot 100 varoj, mora čebelar o tem takoj obvesti veterinarja specialista NVI.

Podatke o opravljenem zatiranju varoj čebelar zapiše v Dnevnik veterinarskih posegov. Vanj mora vpisati število čebeljih družin z oznakami panjev, datum vstavitve zdravila, način dajanja zdravila, ime in količino danega zdravila, karenci, ime in priimek ter podpis osebe, ki je zdravilo vstavila v panj.

O številu odpadlih varoj po zadnjem zimskem zatiranju morajo vsi čebelarji poročati območnim veterinarjem specialistom Nacionalnega veterinarskega inštituta na obrazcu, ki je priloga dnevnika (Program zatiranja varoj za leto 2008: Priloga 6 – odpad varoj po zadnjem zimskem zatiranju), najpozneje **do 15. marca 2009**.

Čebelar naj kontrolno pregleda stojišča čebel, preveri prehodnost panjskih žrel in morebitno odmrte čebeljih družin. Če ugotovi odmrlo družino, mora žrelo panja takoj zapreti. **O spremembah zdravstvenega stanja čebel in izgubah čebeljih družin mora čebelar sproti obveščati območnega veterinarja za zdravstveno varstvo čebel ter se z njim dogovoriti o nadaljnjih ukrepih.** ■

ENCIKLOPEDIJA PČELARSTVA - Izšla je nova knjiga Veroljuba Umeljica

Na 512 straneh vsebuje 2.160 pojmov (156 oseb), 910 ilustracij (fotografije in risbe v barvi in črno-bele) ter 36 tabel in diagramov. V njej boste našli osnove znanja svetovnega čebelarstva in z njim povezanih dejavnosti. Obširno sta obdelani zgodovina in slovensko čebelarstvo.

V Beogradu je 1. 10. 2008 začela izhajati nova strokovna čebelarska revija **PČELARSKI ŽURNAL**. Njen izdajatelj in urednik je Ivan Umeljic. Revija bo izhajala vsake tri mesece.

Naročnina za leto 2009 je 18 evrov in vam zagotavlja prejemanje na domači naslov (4 redne številke in prva, ki je že izšla).

Več informacij o reviji in knjigi dobite na spletni strani www.umeljic.com
Informacije o naročnini in nakupu knjige dobite po tel: 041/295 766
ali na e-naslovu: franc.prezelj@siol.net

Vrt za čebele, čmrlje in metulje (I. del)

Besedilo in foto: spec. Trajče Nikoloski, dipl. inž. agr. in hortikulture

Čudovit naravni travnik, na katerem po večini rastejo marjetice, ivanjščice (*Leucanthemum ircutianum*), njivsko grabljišče (*Knautia arvensis*), navadna orlica (*Aquilegia vulgaris*), klobčasta zvončica (*Campanula glomerata*) in navadni potrošnik (*Cichorium intibus*).

Čebele nas učijo že dolga stoletja. Videti je, da zaman, saj še vedno nismo spoznali, da je brez prave vrednosti vse, kar dosežeš brez truda in dela! Narava je prečudovita stvaritev tega sveta, a je ponekod že precej onesnažena. Podnebje se spreminja, človek pa, žal, ne.

Morda ste kdaj pomislili tudi na to, da bi imeli svoj vrt za čebele, čmrlje in metulje. Vrt, ki bi bil oddaljen od hrupa, avtomobilskih izpuhov in mestnega smoga. Vrt, v katerem bi sadili in vzgajali rastline za svoje čebele, čmrlje, metulje in druge žuželke. Lahko bi rekli – vrt za svojo dušo, v katerem bi našli notranji mir po napornem dnevu ali tednu. O tem sanjam že precej let in si želim, da bi se moje oko lahko spočilo na rastlinski barvni preprogi, stkani iz enoletnic, dvoletnic in trajnic, na pisanih

grmovnicah in drevesih ter da bi poslušal brenčanje čebel in pesem klopotca. Da bi se po vrtu širil prijeten vonj aromatičnih zelišč, ki bi privabljala čebele, čmrlje in metulje. Je sploh še mogoče kaj lepšega?

Čebelar, ki se po pridnosti zgleduje po svojih čebelah, lahko hitro uresniči svoje sanje o čudovitem vrtu. Gojenje rastlin je poleg čebelarjenja ena največjih radosti v življenju. Pri čebelarjih sta ti dve radosti združeni, zato smo čebelarji veseli ljudje. Tako preprosto jih je gojiti, bodisi iz semen (generativno razmnoževanje) ali iz delov rastlin (vegetativno razmnoževanje), če ne gre drugače, jih lahko tudi kupimo. Z veseljem jih opazujemo, kako lezejo iz rastlinskih »pleničk«, kako rastejo in kaj vse nam vračajo za malo ljubeznive nege. Pravijo, da je

za gojenje rastlin potrebna samo ljubezen, ne bi pa si upal trditi, da je vse rastline mogoče vzgojiti samo z ljubeznijo. Velika večina jih ne zahteva več kot to, da jih posadimo v pravo vrtnarsko zemljo in na ustrezno mesto v vrtu, da jim od časa do časa damo malo ljubezni, dovolj vode in nekaj hranil. Rastline so redkokdaj sitne, hitro se navadijo na

Narava ponuja človeku veliko estetskih užitkov. Eden izmed njih so tudi čebele na cvetu bodoglavca (*Echinops sphaerocephalus*).

Za čebele, čmrlje in metulje so privlačni cvetovi buče (*Cucurbita pepo*) in vrtnega maka (*Papaver orientale*) – »bučkin sladoled z makovo smetano«.

razmere, ki morda niso popolnoma idealne, pa tudi ne popolnoma nasprotne njihovim potrebam.

Prostorska ureditev vrta

Vsakemu čebelarju priporočam, da najprej naredi zasaditveni načrt in se šele potem loti dela. Tako bo s posebnim veseljem lažje združeval rastline, ki rade rastejo skupaj in jih gojil na svojem vrtu. Lahko se poigravamo z barvami cvetja in listja, oblikami in strukturo ter z vonji. Blede ali živobarvne, krotke ali divje – vsaka rastlina pri zasaditvah vrta spodbuja poseben navdih. Preden se odločite, kaj boste sadili na določenem mestu, se vedno prepričajte, koliko je izpostavljeno soncu, vetru in mrazu. Premislite tudi o lepoti in estetiki vašega vrta, ki vključuje obliko, barvo

in strukturo bodočega nasada ter vrsto in velikost gredice v razmerju do bližnje okolice. Tako danes ločimo kuhinjski zeliščni vrt, vrt z zdravilnimi zelišči, dišeči zeliščni vrt, zeliščni vrt, na katerem gojimo zelišča za naravna barvila, in zeliščni vrt za čebele in metulje. V vrtovih pa ločimo tudi različne lege, ki vplivajo na izdelavo načrta za zasaditev, na primer sončne lege, polsenčne lege, senčne lege in izpostavljene lege.

Zelenjadnice, dišavnice, začimbnice – pravi čebelji vrt

Med posameznimi rastlinami je pogosto težko potegniti ostro ločnico, saj številne izmed njih uporabljamo tako v kuhinji kot v zdravilstvu, hkrati pa so močno dišeča in odlična paša za čebele, čmrlje in metulje. Če želimo, da bodo čebele nabrale kar največ nektarja in peloda, mora biti naš zeliščni vrt na sončni strani, rastline v njem pa posajene v skupinah. Izberemo zavetno lego ali pa vrt pred močnejšim vetrom zavarujemo z latniki, ki jih obsadimo z ovijalkami, kot so robida (*Rubus sp.*), kovačnik (*Lonicera caprifolium*) in bršljan (*Hedera helix*). Dobra zaščita pred vetrom bo tudi ograja iz bršljana in vzhodne črnike (*Nigella damascena*). Tako bršljan kot črnika bosta čebele oskrbovala z nektarjem od pomladi do jeseni.

(nadaljevanje prihodnjic)

Viri:

- Attenborough, D. (1995): Zasebno življenje rastlin. Ljubljana: Cankarjeva založba.
 Brickell, C. (1999): Drevesa, grmovnice in cvetlice. Ljubljana: Mladinska knjiga.
 Bernard, A. (1999): Okrasni vrt. Ljubljana: Kmečki glas.
 Golob, I. (1989): Razmnožujemo okrasne rastline. Kmečki glas.
 Hillier, M. (1993): Vrt v malem. Ljubljana: Mladinska knjiga.
 Osvald, J., Osvald, K. M. (1994): Pridelovanje zelenjave na vrtu. Ljubljana: Kmečki glas.
 Toplak Gale, K., (2002): Zdravilne rastline na Slovenskem. Ljubljana: Mladinska knjiga.
 Škerlj, T., (1987): Zelenjava in zelišča. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Križem kražem po Srednji Evropi

Besedilo in foto: Franc Šivic

ČD Zagorje je brez dvoma eno izmed najbolj delavnih v Sloveniji. Njegovo vodstvo s predsednikom Jožetom Smrkoljem na čelu za svoje člane vsako leto organizira različna usposabljanja, razstave, delavnice, pa tudi zanimive strokovne izlete po domovini in tujini. Letos so se odločili za štiridnevno potovanje po štirih državah Srednje Evrope: Madžarski, Slovaški, Češki in Nemčiji. Da bi bila družba na poti čim bolj pisana, so medse povabili še predstavnike pobratenih društev iz Maribora, iz slovenske in avstrijske Koroške ter mene s soprogo Silvano.

Prvi dan smo si po nekoliko dolgotrajnejši vožnji v zgodnjih popoldanskih urah ogledali čebelarstvo g. Lajosa Kónye, znanega izumitelja rotacijskega panja, ki ga je avtor prvič predstavil svetovni javnosti na kongresu Apimondie leta 2003 v Ljubljani. O samem panju smo zadnje mesece lahko marsikaj prebrali v naši reviji. Med drugim tudi trditev, da se v njem varoje zaradi vrtenja plodiščnega satja ne morejo normalno razmnoževati in da takšne družine ne rojijo, ker se žerke matic utopijo v mlečku. No, bili smo nemalo presenečeni, saj nas je takoj ob prihodu na stojišče rotacijskih panjev z drevesa pozdravil lep roj. Še bolj pa smo se čudili, ko je g. Kónya odprl nekaj plodišč z okroglimi sati, na katerih so seделе sicer zelo živalne družine, vendar smo skoraj v vsaki opazili matičnike. Ti sicer niso bili pritrjeni na okroglo satje, ampak po večini na matično rešetko nad plodiščem, torej zunaj dosega vrtenja. Lep primer, kako znajo čebele preleteti še tako iznajdljivega čebelarja!

Stojišče prevoznih čebelnjakov z rotacijskimi panji madžarskega čebelarja Lajo Kónye na pasišču oljne ogrščice

Predsednik ČD Zagorje g. Jože Smrkolj izroča v dvorani mestne hiše praktično darilo županu mesteca Kemnath g. Wernerju Nicklu. V sredi- ni naš rojak g. Franc Ekart, ki je organiziral srečanje.

Nekoliko smo bili razočarani tudi nad izjavo izumitelja tega panja, da je treba pozno jeseni, ko v panjih ni več zalege, vse družine zdraviti z enim od akaricidov. Z rotacijo plodišč torej uničimo samo toliko varoj, da poletno zatiranje ni potrebno. Seveda se takoj postavi vprašanje, ali je potem investicija v takšne panje ekonomsko sploh upravičena. Verjetno ne.

Istega dne smo obiskali še enega čebelarja, tokrat v bližini Bratislave na Slovaškem. V neposredni bližini njegovega stojišča z nakladnimi panji se je na velikih površinah razcvetela oljna ogrščica in tople vreme je čebelar omogočilo odlično bero. O kakih zastrupitvah, ki smo jim bili pozneje priča v Sloveniji, tam ni bilo niti sledu.

Organizatorji čebelarških izletov morajo poleg obiskov čebelarstev predvideti tudi ogled različnih kulturnih in naravnih znamenitosti države, ki jo obišejo čebelarji. To je storilo tudi vodstvo zagorskih čebelarjev. Naslednji dan smo si ogledali Prago, glavno mesto Češke, pozneje pa še znamenito zdravilišče Karlovi Vari. Tam smo seveda popili tudi nekaj vroče minerale vode.

Tretji dan smo se že dopoldne odpravili proti zahodu, prevozili nemško-češko mejo in prispeli na Bavarsko. Tam nas je čakal naš rojak Franc Ekart, navdušen čebelar in harmonikar, ki je poskrbel za srečanja z več funkcionarji lokalnih čebelarških

organizacij, zlasti pa z g. Wernerjem Nicklom, županom mesteca Kemnath, s katerim je pobratena občina Zagorje. Zanimivo je, da so pobudo za pobratenje obeh občin dali nemški in zagorski čebelarji.

Ker mi je bilo rečeno, naj bo moje poročilo čim krajše, ga končujem z zahvalo vodstvu ČD Zagorje, da naju je povabilo na ta lepi in zanimivi izlet. Hkrati čestitam neutrudnemu predsedniku Jožetu Smrkolju za odlično organizacijo; ta je bila namreč brezhibna in po njej bi lahko zgledovala marsikatera turistična agencija. Pozna se mu, da je bil direktor velikega in uspešnega podjetja. Samo želim si lahko, da bi imeli v naših vrstah še veliko tako sposobnih in pridnih ljudi! ■

Skupinski posnetek z nemškimi gostitelji pri čebelarski šoli v mestecu Eschenbach

DOGODKI IN OBVESTILA

Človek po svetu, čebela po cvetu

V prostorih Koroškega pokrajinskega muzeja so v četrtek, 16. oktobra 2008, odprli razstavo z naslovom »Človek po svetu, čebela po cvetu«, Čebelarstvo na Koroškem. Muzej hrani obsežno Čarfovo zbirko panjskih končnic. Letos so ob pomoči Ministrstva za kulturo restavrirali 32 končnic ter okoli njih spletli zgodbo o čebelarstvu.

Uvodni del razstave nas popelje skozi zgodovino čebelarjenja na Slovenskem. Predstavljeni so pomembni čebelarji 18. stoletja, kot so bili Peter Pavel Glavar, Anton Janša, Janez Anton Scopoli, ki so s svojim delom zaznamovali ne samo slovensko, ampak tudi svetovno čebelarstvo. Hkrati sledijo ustanovitvi Slovenskega čebelarskega društva za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1897

Foto: Koroški pokrajinski muzej

Šesterokotne oblike dajo celotni razstavi značilen čebelarski podton

v Ljubljani in nato ustanavljanju društev na Koroškem.

Po ustanovitvi osrednjega društva so se začeli organizirati tudi čebelarji na Koroškem. Čeprav so se verjetno povezovali že prej, lahko kot začetek njihovega organiziranega delovanja štejemo leto 1914, ko so bile ustanovljene čebelarske podružnice v Črni, Mežici, Prevaljah, Guštanju in v Dravogradu. Po prvi svetovni vojni so ustanovili podružnice tudi v drugih krajih na Koroškem, društva pa s prekinitvami delujejo vse do zdaj.

Razstava je zastavljena pedagoško, zato je poseben del razstave namenjen predstavitvi čebele in dela čebelarjev. Tako so predstavljeni čebelja družina in njeno razmnoževanje, opravila čebel, čebelje paše ter čebelje bolezni. Številni predmeti prikazujejo razvoj

Foto: Koroški pokrajinski muzej

Čarfova zbirka panjskih končnic

panjev, orodij in pripomočkov, ki so jih čebelarji uporabljali v preteklosti in ki jih uporabljajo zdaj, s tem pa spoznavamo njihovo delo in opravila v spomladansko-poletnem in jesensko-zimskem obdobju. Ta opravila so tudi izhodišča za pripravo pedagoških delavnic, katerih začetek bo objavljen na spletni strani muzeja (www.kpm.si).

Razstavo so ob pomoči Čebelarске zveze Koroške, koroških čebelarskih društev, posameznih čebelarjev, Čebelarске zveze Slovenije in Čebelarskega muzeja v Radovljici pripravili Marjan Kos, Valerija Grabner in Brigita Rajtšer.

Valerija Grabner

Razstava »Človek po svetu, čebela po cvetu«

bo v prostorih Koroškega pokrajinskega muzeja, Glavni trg 24, Slovenj Gradec, postavljena na ogled do septembra 2009. Odprto: torek–petek od 8.00 do 18.00, sobota in nedelja od 10.00 do 13.00 in od 14.00 do 17.00 ure. Vstopnina: odrasli 2,00 €, upokojenci in invalidi 1,70 €, mladina 1,50 €.

Dan čebelarskega turizma

ČZS je v soboto, 6. decembra 2008, pripravila tradicionalno posvetovanje, poimenovano »Dan čebelarskega turizma«. Tudi letos se ga je udeležilo veliko čebelarjev, saj ti vse bolj spoznavajo, da je čebelarstvo lahko zanimiva novost in popestritev slovenske turistične ponudbe ter nadgradnja njihovih osnovnih čebelarskih dejavnosti. Predstavili smo naše ugotovitve na področju oblikovanja in spodbujanja čebelarske turistične ponudbe, pa tudi dobre čebelarske turistične prakse.

Po uvodnem nagovoru g. Boštjana Noča, predsednika ČZS, ter g. Cirila Smrkolja, predsednika KGZS, je ga. Tanja Arih iz turistične agencije Aritours (www.visit-slovenia.si) predstavila dozdajšnje delo na področju spodbujanja čebelarskega turizma ter razgrnila načrte za naprej.

G. Franc Šivic, predsednik komisije za ohranjanje čebelarske kulturne dediščine in čebelarski turizem pri ČZS, je predstavil dva primera dobre, inovativne čebelarske turistične prakse v Italiji. Čebelarstvo g. Renata Garibaldija iz Cervicenta nad Tolmezzom je popolnoma sonaravno in ekološko, omogoča pa izobraževalno, terapevtsko in tudi duhovno doživetje. Čebelarstvo g. Bruna Marcona iz okolice Trevisa združuje čebelarstvo s proizvodnim obratom, trgovino, gostiščem in izobraževalnim centrom. Obema čebelarjema je skupna zanimiva življenjska pot,

Foto: MB

Medena penina počí glasneje in se pije hitreje.

ki ju je privedla v čebelarjenje, tako da to zdaj povezuje in vzdržuje obe družini.

Podobna pa je tudi zgodba slovenske družine Voglar iz Šmarjeških Toplic. To družinsko čebelarstvo je za prodajo svojih čebeljih pridelkov odprlo Medeni butik. Vsi pridelki so v embalaži s pridihom domačnosti. Zaradi velikega povpraševanja lahko svoje pridelke tržijo v butični prodaji, primerni pa so tudi kot protokolarna darila. Ob tem je g. Voglar predstavil svojo pot v čebelarstvo in filozofijo, ki mu je prinesla uspeh.

Sledili sta razglasitev rezultatov čebelarkega fotografskega natečaja in podelitev priznanj. V vsaki kategoriji – čebela in rastlinski svet, življenje čebel (biologija), čebela in čebelar, Slovenski čebelnjak ter čmrlji – so bile nagrajene po tri fotografije (zmagovalne fotografije bomo objavili v prihodnji številki Slovenskega čebelarja).

Priznanja so prejeli tudi udeleženci prvega tečaja o čebelarskem turizmu. Vrhunec celotne

priveditve pa je bila predstavitev Belokranjske čebelarke učne poti v Žuničih ter prvega slovenskega čebelarkega turističnega filma v produkciji ČZ Bele Krajine. Ob tej priložnosti so se predstavili v tradicionalnih belokranjskih narodnih nošah, temu pa je sledilo spektakularno odpiranje medene penine z zamahom sablje.

MB

Obisk Apimondie

Na svetovni čebelarski kongres APIMONDIA 2009, ki bo v Montpellieru v Franciji bomo potovali s posebnim letalom in avtobusom v dveh skupinah. Program obeh skupin bo enak, le da bo program druge skupine potekal po nasprotnem vrstnem redu. Zaradi tega se druga skupina tudi ne bo mogla udeležiti slovesnega odprtja Apimondie.

1. termin: od 13. do 17. septembra (avtobus + letalo),
2. termin: od 17. do 21. septembra (letalo + avtobus).

Cena 5-dnevnega potovanja je 559 € in v agenciji Aritours že sprejemamo prijave! Prijavite se čim prej, saj je število prostih mest omejeno. Cena ne vključuje letališke takse in vstopnine na strokovni sklop Apimondie.

Program potovanja z avtobusom in letalom:

1. dan: Slovenija–Italija, med potjo obisk čebelarja.
2. dan: Italija–Monako–Azurna obala (Francija)–Nimes, parfumerija Fragonard in obisk čebelarja.
3. dan: Nimes–Montpellier, odprtje Apimondie.
4. dan: Montpellier–obisk Apimondie, izlet v narodni park Camarque ali v letovišče in navtično središče Grand Motte, obisk vinske kleti in degustacija provansalskega vina.
5. dan: Montpellier – vrnitev z letalom v Slovenijo.

Za programe pokličite v agencijo Aritours, tel. št.: 02/252 16 19, ali pišite na info@aritoures.si. Program si lahko ogledate tudi na: www.aritoures.si.

MLADI ČEBELARJI

Uspešen čebelarski krožek

V okviru ČD Kobilje-Dobrovnik na OŠ Kobilje že vrsto let dokaj uspešno deluje čebelarski krožek, ki ga že sedem let kot mentor vodi Jože Bukovec iz Kobilja. Šolski čebelarski krožek obiskuje devet učencev, ki imajo v šolskem čebelnjaku šest panjev, vendar sta zdaj naseljena le dva. Lani so krožkarji iztočili oziroma pridelali 40 kilogramov repičnega in akacijevga medu ter 10 kilogramov cvetličnega medu. Pridelani med po večini porabijo v šolski kuhinji za šolske malice, nekaj pa ga uporabijo tudi za svojo promocijo, predvsem za večjo prepoznavnost osnovne šole in občine Kobilje.

Kobiljski krožkarji se vsako leto udeležujejo tudi državnih srečanj in tekmovanj mladih čebelarjev, na katerih dosegajo vidne uvrstitve. Doslej so osvojili kar nekaj zlatih priznanj. Pri svojem delu veliko pozornosti namenjajo praktičnemu delu,

med drugim praktičnim prikazom in delu s čebeljimi družinami, skrbi za čebelarsko opremo, ki mora biti vedno čista in uporabna za delo s čebelami. Kot pravijo člani šolskega čebelarskega krožka, se bodo tudi v prihodnje trudili, da dolgoletno delo čebelarskega krožka na osnovni šoli Kobilje ne bi zamrlo ter da bi se tudi prihodnje generacije šolarjev rade vključevale vanj.

Foto: Jože Žerdin

Mentor Jože Bukovec

Jože Žerdin

45 let ČD Hrastnik

V Hrastniku organizirano čebelarstvo nima tako bogate tradicije kot v nekaterih drugih krajih, kjer je večina prebivalcev kmečkega stanu, kljub temu pa je v tem zasavskem kraju kar lepo število čebelarjev. Kot kažejo podatki, je čebelarstvo v občini Hrastnik živo že dolgo vrsto let, čebelarji pa so v društvo, kakršnega poznamo dandanes, povezani 45 let. Pred tem so se čebelarji povezovali v okviru kmetijske zadruge na Dolu.

V začetku junija letos smo tako naš jubilej počastili s skromno prireditvijo ob odprtju čebelarke razstave. Odprtja so se udeležili podpredsednik ČZS g. Franc Šmerc, poslanec v državnem zboru g. Janko Veber, župan občine Hrastnik g. Milan Jerič, direktor RTH g. Bojan Klenovšek, predstavniki čebelarjev sosednjih društev in seveda domači čebelarji. Še posebej smo bili veseli Hrastničanov, saj so nam s svojo udeležbo pokazali, da znajo ceniti našo dejavnost. V okviru prireditve so govorniki omenili aktualne dogodke s področja čebelarstva, zaslužni člani pa so prejeli društvena priznanja. Prireditve so popestrili prijetni zvoki citer.

Čebelarstvo razstavo, ki je prikazovala tako čebelarstvo orodje, literaturo kot tudi čebelje pridelke, je obiskalo več kot 300 osnovnošolcev ter malčkov iz vrtca. Povedali smo jim osnovne podatke

Foto: Franc Žerko

o pomenu čebel in čebelarstva, najzanimivejša pa sta bila ogled čebelje družine v opazovalnem panju in seveda sladkanje z medom in medenimi dobrotami, ki so jih pripravile žene naših čebelarjev.

Zadovoljni obrazi otrok ter pohvale učiteljic, vzgojiteljic in drugih obiskovalcev so nam pokazali, da smo čebelarke in čebelarji ravnali pravilno, ko smo se odločili, da našo dejavnost predstavimo občankam in občanom občine Hrastnik. Prav tako smo s tem dobili tudi potrditev, da čebelarji prispevamo nekaj dobrega za naš kraj, to pa nam je dalo zagon, da tudi v prihodnje pripravimo podobne prireditve in na ta način prispevamo k promociji našega čebelarstva.

Andreja Kandolf

OBVESTILA ČZS

Anketa za člane UO ČZS

Članom UO ČZS smo na 4. redni in hkrati zadnji seji v letu 2008 zastavili nekaj kratkih, anonimnih anketnih vprašanj o delu ČZS ter njeni vlogi pri reševanju aktualne problematike v čebelarstvu. Anketo je izpolnilo in oddalo 14 članov UO ČZS.

Na vprašanje »Kateri dosežek ČZS v letu 2008 je bil najpomembnejši za slovensko čebelarstvo?« jih je največ odgovorilo, da je to enotno zatiranje varoj po vsej Sloveniji (N = 5). Po tri glasove so dobili odgovori uvedba kozarca za slovenski med ter ureditev davčne zakonodaje (N = 3). Dva člana UO sta menila, da je bilo to odprtje Čebelarke knjižnice (N = 2), preostali pa so na prvo mesto postavili sodelovanje z MKGP, blagovno znamko, uredbo 2008 ter izpolnitev za leto 2008 načrtovanih nalog.

Na vprašanje »Ali se je ČZS primerno angažirala pri reševanju problematike zimskega odmiranja in spomladanskih zastropitev čebeljih družin?« jih je velika večina odgovorila z DA (N = 12), eden izmed članov je obkrožil NE, eden pa je menil, da je bilo angažiranje ČZS pri tej problematiki delno pozitivno

Na vprašanje »Ali se je ČZS primerno angažirala pri reševanju davčne problematike?« je velika večina članov odgovorila z DA (N = 11). Dva člana sta odgovorila, da NE, eden pa je menil, da je bila ČZS premalo agresivna.

Na vprašanje »Kaj je po vašem najpomembnejši cilj ČZS v prihodnjem letu?« so bili odgovori precej različni. Trije so menili, da je to sistematično zatiranje varoj, eden pa je podobno menil, da je to ohranitev čebeljega fonda. Pet odgovorov se je nanašalo na sorodno področje trženja, in sicer na promocijo čebeljih pridelkov, prodajo medu po tržni ceni, geografsko poreklo medu ter na davčno zakonodajo in zmanjšanje »papirologije«. Trije odgovori so se nanašali na izobraževanje in usposabljanje čebelarjev. Preostali odgovori so bili: sprejetje čebelarkega zakona, vzpostavitev dejavnejše vloge pri varstvu narave ter izpolnitev načrtov.

Iz odgovorov je razvidno, da je ČZS leta 2008 izvedla nekaj pomembnih nalog in da so člani UO z njenim delom zadovoljni, hkrati pa to še ne pomeni, da v prihodnje pred Zvezo ni pomembnih izzivov.

MB

Čebelarstvo usposabljanje

Komisija za izobraževanje UO ČZS je potrdila teme usposabljanj, ki jih bosta prihodnje leto izvajala ČZS in JSSČ. Vaše želje po izvedbi usposabljanj (tema in izvajalec) sporočite ge. Podlesnik na e-naslov: janja.podlesnik@czs.si ali po pošti na naslov ČZS s pripisom za go. Janjo Podlesnik. Ker je število prostih mest za usposabljanja omejeno, vas prosimo, da s prijavo pohitite! Na podlagi vaših prijav bomo pripravili urnik usposabljanj ter ga skušali tudi kar najbolj upoštevati.

Št.	Kategorija – področje	Tema	Izvajalec
1	Planiranje, organiziranje dela v čebelarstvu	Osnove čebelarjenja	
		Uvod v tehnologijo čebelarjenja	B. Seražin, F. Šivic, J. Mihelič, S. Golmajer, F. Gosar, M. Meglič, F. Panker
		Teh. čeb. z listovnim panjem in njegovimi izpeljankami	B. Seražin, F. Panker, F. Prezelj, F. Šivic, F. Šolar, J. Brvar, J. Mihelič, M. Mlakar, P. Zdešar, V. Šneider, M. Meglič
		Teh. čeb. s 3-etažnim listovnim panjem	F. Prezelj, A. Zor, V. Pušnik, F. Panker
		Teh. čeb. z nakladnim LR-panjem	F. Prezelj, M. Cesar, M. Stanislav, S. Mazej, U. Vidmar
		Teh. čeb. z nakladnim DB-panjem	F. Prezelj
		Teh. čeb. z nizkonakladnim panjem	F. Panker, I. Bračko, M. Starovasnik, N. Jedlovčnik
		Rotacijsko čebelarjenje	M. Starovasnik, F. Prezelj
2	Biologija čebel	Ekološko čebelarjenje	M. Meglič, M. Zupančič
		Izbrana poglavja iz biologije čebel	A. Kandolf, J. Mihelič
3	Zimska oskrba čebeljih družin	Opravila in dejavnosti čebelarjev v zimskih mesecih	F. Gosar, M. Meglič, F. Panker, F. Prezelj
4	Pomladna oskrba čebeljih družin	Pregledi čebeljih družin in rojenje čebel	F. Gosar, M. Meglič, F. Panker, F. Prezelj
5	Poletna oskrba čebeljih družin	Vzreja čebeljih matic za svojo lastno uporabo	B. Seražin, dr. A. Gregorc, F. Panker, J. Kropivšek, J. Luznar, M. Cesar, V. Pušnik, B. Noč, F. Gosar, M. Meglič, F. Prezelj
		Vzreja čebeljih družin in čebeljih matic	B. Seražin, dr. A. Gregorc, F. Panker, J. Kropivšek, J. Luznar, M. Cesar, V. Pušnik, F. Prezelj, B. Noč
		Vzreja rezervnih čebeljih družin	B. Noč
6	Pridobivanje čebeljih pridelkov	Čebelje paše in značilnosti pašnih virov	B. Seražin, F. Panker, F. Šivic, J. Kropivšek, P. Zdešar, R. Brus
		Prevozi čebel	B. Seražin, F. Panker, F. Šivic, J. Kropivšek
		Čebelji pridelki – tehnološka razsežnost, rezultat dejavnosti	F. Absec, M. Meglič, M. Mlakar, N. Jedlovčnik, S. Plut
		Pridelava in predelava propolisa	N. Jedlovčnik, V. Pušnik
		Pridobivanje in predelava voska	S. Golmajer
		Izdelava medenih pijač	F. Absec
		Povezava sadjarstva in čebelarstva	J. Gačnik
7	Zdravstveno varstvo	Osnove preprečevanja čebeljih bolezni	NVI, V. Jenčič, J. Gabrovšek
		Zatiranje varoj	B. Seražin, F. Gosar, M. Meglič, NVI
		Apitehnični ukrepi	M. Meglič, V. Auguštin
		Ravnanje ob čebeljem piku	M. Mlakar
		Tečaj varstva pri delu	ČZS
8	Kakovost čebeljih pridelkov	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	A. Kandolf, M. Meglič, J. Gabrovšek
		Usposabljanje čebelarskih preglednikov	Biotehniška fakulteta
		Usposabljanje preskuševalcev medu	Biotehniška fakulteta
		Apiterapija	F. Grošelj, T. Tome
		Vpliv medu na zdravje človeka	P. Kapš

9	Ekonomika čebelarstva	Ekonomika pridelave in predelave čebeljih pridelkov	B. Seražin, M. Meglič, N. Jedlovčnik
		Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	A. Voglar, M. Vrečko, T. Magdič, T. Škorjanc, Jerič & A. Petrovič
		Trženje izdelkov, zakonodaja	
		Praktični nasveti za oglaševanje, učinkovite spletne strani	ČZS
		Čebelarški turizem	F. Šivic
		Med v kulinariki	Društvo kulinarikov
10	Usposabljanje začetnikov	Tečaj o čebelarstvu za čebelarje začetnike	ČZS
11	Postopki NPK	Tečaj za čebelarje v postopkih NPK	ČZS
12	Drugo	Seznanjanje z veljavno čebelarstvo zakonodajo	ČZS
		Delavnica o možnostih za pridobivanje in porabo sredstev iz evropskih skladov	ČZS
		Računovodski tečaj za društva o vodenju računovodskih izkazov	Društvo računovodij
		Vključevanje čebelarjev v društvene in zvezne povezave	B. Noč
		Čebelarjenje v svetu	F. Šivic

Urnik usposabljanj januar

Datum	Čas	Tema	Predavatelj	Kraj	Kontakt
8.jan.	18.00	Vzreja čebeljih matic za lastno uporabo	Boštjan Noč	Gostišče Gaj Mozirje	g. Purnat 041/791 231
9.jan.	17.00	Gozdno medenje	Franc Šivic	Krajevna skupnost Podpeč - Preserje	g. Celec 041/634 517
11.jan.	9.00	Čebelarjenje v svetu	Franc Šivic	Obrtni dom Črnomelj	g. Auguštin 040/436 576
13.jan.	17.00	Vzreja čebeljih matic za lastne potrebe	Boštjan Noč	Čebelarški dom, Valvazorjeva 2, Izlake	g. Smrkolj 041/633 566
14.jan.	16.00	Prepoznavanje posameznih vrst medu	Mojca Jamnik, univ.dipl.inž.živ.teh.	Ilirska Bistrica	g. Šabec 070/758 752
19.jan.	18.00	Vzreja rezervnih čebeljih družin	Boštjan Noč	Žirovnica, Čopova rojstna hiša	
22.jan.	16.00	Izbrana poglavja iz biologije čebel	dr. Janko Božič	Ilirska Bistrica	g. Šabec 070/758 752
22.jan.	18.00	Vzreja čebeljih matic za lastno uporabo	Boštjan Noč	Ribiški dom Litija	g. Novšek 031/300 957
24.jan.	9.00	Pridelava in predelava propolisa	Norbert Jedlovčnik, Vlado Pušnik	Lendava	g. Časar 041/471 088
25.jan.	9.00	Čebelarjeva opravila in dejavnosti v zimskem času	Franc Prezelj	Obrtni dom Črnomelj	g. Auguštin 040/436 576
Začetni tečaj čebelarjenja					
16.jan.	16.00	Biologija čebel in čebelje družine	dr. Janko Božič	Dom čebelarjev Brode, Škofja Loka	g. Novak 041/590 166
17.jan.	9.00	Biologija čebel in čebelje družine	dr. Janko Božič		
24.jan.	9.00	Čebelarški pribor in oprema	Franc Prezelj		
31.jan.	9.00	Tehnologija čebelarjenja	Janez Kropivšek		
6.feb.	16.00	Apitehnični ukrepi	Milan Meglič		
14.feb.	16.00	Čebelji pridelki	Janez Kropivšek		
20.feb.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Milan Meglič		

Poziv k zbiranju vzorcev medu

ČZS bo v skladu z Uredbo o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2008–2010 za leto 2009 (Ur. l., št. 112/08) izvajala ukrep Kakovost medu – podukrep Interna kontrola. Na podlagi Programa izvedbe internih kontrol in vzorčenja medu objavljamo poziv k zbiranju vzorcev medu. Analiza v sistemu interne kontrole ni uradna analiza, saj je njen namen orientacija in pomoč čebelarju. Cilj interne kontrole je odprava napak pri primarni pridelavi in svetovanje pri odpravi morebitnih napak, saj želimo pridobivati varen in čim bolj kakovosten slovenski med.

Med lahko odda v analizo vsak čebelar, ki ga zanimata kakovost in varnost njegovega pridelka. Analize so združene v 5 paketov, in sicer:

1. paket: kakovostni parametri po Pravilniku o medu (vsebnost vode, električna prevodnost, vsebnost HMF, diastazna aktivnost, vsebnost prostih kislin, vsebnost netopnih snovi, vsebnost sladkorja);
2. paket: označevanje medu po botaničnem izvoru glede na Pravilnik o medu (določitev medu po botaničnem izvoru: pelodna analiza, senzorična analiza, električna prevodnost);
3. paket: ostanki kemičnih sredstev za zatiranje varoj – akaricidov v medu: kumafos, flumetrin ter ksilidin in formamidin (razpadna produkta amitraza);
4. paket: vsebnost antibiotikov v medu;
5. paket: parametri, opredeljeni v vlogah za zaščitene proizvode (vsebnost vode, vsebnost HMF itd.).

Oddaja vzorcev je prostovoljna. Vsak čebelar se lahko odloči za enega ali več paketov, vendar

za največ tri različne vzorce, pridelane v isti sezoni, in to do zapolnitve prostih zmogljivosti po sistemu »kdor prej pride, prej melje«. Izjema velja za vzorce zaščiteneh proizvodov, pri katerih je mogoče kontrolirati vsako serijo medu do zapolnitve zmogljivosti.

Čebelar, ki želi oddati med v analizo, naj izpolni Prijavni obrazec, ki je v prilogi, in ga pošlje na naslov ČZS. Na kuverto naj pripiše »Analiza medu«. Sočasno naj pošlje tudi vzorec medu, ki mora biti v ustrezni embalaži ter pripravljen in označen tako, kot da bi ga dali v promet. Količina medu, ki ga oddate v analizo, je najmanj 450 g. Če čebelar želi, da bi analizirali vse parametre, potem mora oddati vsaj 900 g medu. Pred analizo vzorca bodo pregledani tudi zunanji videz vzorca, njegove senzorične lastnosti in ustreznost označitve. Pri vzorcu, ki je bil analiziran v okviru podukrepa »Ocenjevanje medu«, v okviru podukrepa »Interna kontrola medu« ne sme biti analiziran na iste parametre, razen na vsebnost HMF, diastazno aktivnost, vsebnost prostih kislin ter vsebnost ostankov sredstev za zatiranje zajedavcev in boleznih, saj so to parametri, ki se sčasoma spreminjajo. Za isti vzorec se šteje ena serija oziroma »lot« medu. Če isti čebelar odda v ocenjevanju isto vrsto medu kot v analizo interne kontrole, je treba preveriti serijo medu.

Analize paketov 1, 2, 5 opravlja laboratorij Čebelarstva Slovenije, analize ostankov akaricidov ter antibiotikov pa Kmetijski inštitut Slovenije. Vzorce lahko oddajo v analizo vsi čebelarji, ki so registrirani v skladu z zakonodajo. Vzorce bomo analizirali od decembra 2008 do avgusta 2009.

PRIJAVNI OBRAZEC ZA DELNO ANALIZO MEDU

Ime in priimek čebelarja:

Naslov čebelarja:

Telefonska številka: Številka čebelnjaka:
SI

Datum točenja – serija (lot) medu:

Pašni okoliš, na katerem so čebele nabirale
medičino:

Čebelarjevo mnenje o vrsti medu:

Kateri paket analiz ste izbrali?
(Prekrižaj kvadrček pred številko zelenega paketa.)

1.   2.   3.   4.   5.

Če ste izbrali paket številka 3, odgovorite še na
naslednje vprašanje:

Katera sredstva za zatiranje varoj ste uporabljali v
zadnjih treh letih?

Leto 2006 sredstva: _____
Leto 2007 sredstva: _____
Leto 2008 sredstva: _____

Če ste izbrali paket številka 4, odgovorite še na
spodnji vprašanje:

Katerega leta ste nazadnje uporabljali antibiotike?
_____

Katere antibiotike (Naštej vrsto antibiotikov)?

Datum: _____ Podpis: _____

Sredstva za razvoj podeželja

Pri številnih razpisih za sredstva se pojavlja problem, da ne razumemo, kako natančno je treba pripraviti vlogo, da bomo lahko prejeli razpoložljiva sredstva. V nadaljevanju vam bom pojasnil, zakaj gre pri razvojnih sredstvih razpisa LEADER, za katerega je v okviru Programa razvoja podeželja v obdobju 2007–2013 na razpolago 33 milijonov evrov.

Kaj prinaša LEADER in katerim projektom je namenjen?

Podpora je namenjena za izvajanje inovativnih večpartnerskih projektov, pri katerih se povežejo partnerji iz institucij, podjetij in nevladnih organizacij, ki so v skladu z lokalno razvojno strategijo in jih izvajajo na območjih, na katerih deluje lokalna akcijska skupina (LAS).

Kaj je LAS (lokalna akcijska skupina)?

LAS so ustanovili javni in zasebni partnerji (podjetja in nevladne organizacije) določenega podeželskega območja, nato pa jih je MKGP na podlagi njihove lokalne razvojne strategije izbral za LEADER-ja območja, ki bodo v Sloveniji delovali od 2007 do 2013. LAS lahko sredstva porabi do leta 2015. O izbiri razvojnih projektov LAS odloča na podlagi javnih pozivov in ocenjevalnih meril, ki jih določi sam. Del stroškov izbranih projektov sofinancira LEADER, za preostali del stroškov pa je treba zagotoviti lokalna sredstva.

S kakšnimi projekti/idejami se lahko prijavite?

Pomembno je, da veste, kaj želite oz. potrebujete, da imate idejo za projekt (blagovno znamko, turistično ponudbo, točilnico za med, obnovo čebelnjaka, nov čebelnjak za raziskovanje odpornosti čebel ...). Poiščite še druge partnerje v svojem okolju, s katerimi boste izvedli projekt (društva, podjetja, institucije). LAS-u lahko predlagate kateri koli projekt, njegovi strokovnjaki pa vam bodo svetovali, kako »korak za korakom« pripraviti dobro vlogo za pridobitev sredstev.

Program razvoja podeželja (PRP) je razdeljen na štiri razvojne osi: 1. os – Konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva, 2. os – Ohranjanje okolja in podeželja, 3. os – Kakovost življenja in diverzifikacija in 4. os – LEADER

Za nas je zanimiva zlasti 4. razvojna os. Pomeni način združevanja in doseganja trajnostnega razvoja podeželskih območij, tako da s celostnim pristopom raziščemo nove rešitve, s katerimi ostanemo ali postanemo

konkurenčni, izrabimo danosti svojega okolja in se spopademo z izzivi. Če bodo lokalni partnerji (fizične in pravne osebe ter javni zavodi) sodelovali, se bodo lažje uvrstili na trg, saj bodo prodornejši, kakovostnejši in bolj znani.

Naloge LAS-a

LAS se odloča o smeri in vsebini lokalne razvojne strategije: izvede lokalno razvojno strategijo, sprejme odločitve o dodelitvi finančnih sredstev projektom, ki bodo financirani, upravlja z dodeljenimi finančnimi sredstvi, ima velik del vodstvenih odgovornosti (npr. izbira projekta, plačilo, spremljanje, nadzor, vrednotenje ...), skrbi za iskanje finančnih virov za izvedbo projektov, ki jih ni mogoče financirati iz 4. osi, povezuje in usklajuje pa tudi druge dejavnosti na območju, saj tako lažje upraviči kandidaturo.

Kako začeti?

Pozanimajte se za LAS, ki deluje v vašem okolju. Zemljevid in naslove LAS-ov po Sloveniji najdete na spletni strani:

http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/saSSo/PRP_2007-2013/2008_ukrepi_PRP/PRP_julij08/LEADER/LAS_za_na_splet_1.12.pdf

Kontakti LAS-ov po Sloveniji:

- LAS – Ovtar Slovenskih goric; Trg osvoboditve 7, 2230 Lenart v Slovenskih goricah; janja.viher@gmail.com,
- LAS – Obsotelje in Kozjansko; Aškerčev trg 24, 3240 Šmarje pri Jelšah, 03/81 71 860; <http://www.ra-sotla.si/las/>,
- LAS – za razvoj; Trg svobode 2, 5222 Kobarid, 05/38 41 500; www.pososki-rc.si,
- LAS – društvo bogastvo podeželja ob Dravi in v Slovenskih goricah; Ormoška cesta 28, 2250 Ptuj; mojca.metlicar@kgz-ptuj.si,
- LAS – Od Pohorja do Bohorja; Mestni trg, 3230 Šentjur, 03/74 71 307, www.ra-kozjansko.si,
- LAS – Srce Slovenije; Kidričeva 1, 01/89 62 710; www.razvoj.si,
- LAS – Haloze; Cirkulane 56, 2282 Cirkulane, 02/79 53 200; www.halo.si,
- LAS – Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom; Bazoviška 14, 6250 Ilirska Bistrica, 031/688 621; www.razvoj-podezelja.si,
- LAS – Mislinjska in Dravska dolina – zadruga za razvoj podeželja z.b.o; Mariborska 7, 2360 Radlje ob Dravi, 02/88 79 634, 02/88 22 420; www.lasmd@siol.net,

- LAS – Dolenjska in Bela krajina; Ljubljanska c. 26, 8000 Novo mesto, 07/337 29 80; www.rc-nm.si,
- LAS – Gorenjska košarica; Cesta Staneta Žagarja 37, 4000 Kranj, 04/28 17 230: www.bsc-kranj.si,
- LAS – Trg zbora odposlancev 72, 1330 Kočevje, 01/89 50 610; www.kocevje.si/rcp,
- LAS – Trnoveljska c. 2, 3000 Celje,
- LAS – Prlekija; Prešernova 7, 9240 Ljutomer, 02/584 81 20; www.prlekija.com/lasprlekija/,
- LAS – Razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom; Brazovška 14, 6250 Ilirska Bistrica, 031/688 621, www.razvoj-podezelja.si,
- LAS – Haloze; www.halo.si.

Janez Kert

Čebelarstvo terminologija

Septembra je izšel Čebelarstvo terminološki slovar, ki je v strokovnih krogih vzbudil precej zanimanja. Podoben odziv pričakujemo med čebelarji, ki so ali še bodo vsi prejeli brezplačen izvod slovarja. Slovar nam bo pomagal pri pravilni

rabi posameznih besed, katerih pomen se lahko med različnimi čebelarji razlikuje in je vir nesporazumov. Najpogostejši primer napačne rabe besed se dogaja v primeru varoze, varoje in varoj. Kaj točno pomeni vsaka od treh navedenih besed si oglejte v slovarju. Zavedati se je potrebno, da je jezik živ, da se njegova raba spreminja, besede zastarevajo, porajajo se nove. Kljub temu vsem čebelarjem, še posebej piscem prispevkov za revijo Slovenski čebelar, priporočamo naj v svojih prispevkih uporabljajo čebelarstvo izrazje skladno s Čebelarstvom terminološkim slovarjem.

Srečanje ekoloških čebelarjev

Foto: www.mkgp.gov.si

Ekološko čebelarjenje tesno sledi razvoju ostalih kmetijskih dejavnosti na področju ekološkega kmetovanja. Seveda se ob vzpostavljanju ekološkega čebelarjenja še vedno srečujemo tudi s težavami, ki bi jih v prihodnje lahko reševali v okviru aktivnejše povezave na omenjenem področju. Na osnovi zapisanih dejstev vas vabimo, da se udeležite sestanka ekoloških čebelarjev, ki bo potekal v četrtek 22. 1. 2009, ob 16. uri, v prostorih ČZS. Na sestanku želimo vzpostaviti cilje za nadaljnje delo na področju ekološkega čebelarjenja. Ker se z letom 2009 spreminja tudi zakonodaja na področju ekološkega kmetovanja EU se bomo ob srečanju pogovorili tudi o tem.

Spoštovane čebelarke in čebelarji!

Začela se je sezona prodaje medu. Če Vam je zmanjkalo medu za vaše redne kupce, kljub temu pa bi jim želeli ponuditi slovenski med vrhunske kakovosti, Vam nepakiranega ponujamo po ugodnih cenah, in sicer:

- cvetlični med po 3 €,
- kostonjev med po 3,70 € in
- gozdni med po 3,70 €.

Če boste kupili več kot 300 kg medu v sodih, vam ob takojšnjem gotovinskem plačilu dajemo za kilogram še 10 centov popusta. Če želite, vam med lahko natočimo tudi v naše kozarce brez etiket, cena po dogovoru.

Na zalogi imamo tudi matični mleček vrhunske kakovosti, pakiran

- 30g po 22,
- 160g po 88.

Čebelarstvo PISLAK

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

Tel.: 02/796 10 51 • www.cebelarstvo-pislak.si

info@cebelarstvo-pislak.si

Sajenje medovitih rastlin

Cilj akcije nakupa in distribucije medovitih rastlin je, da se po celotnem območju Slovenije posadi čim več medovitih rastlin. S tem bomo dolgoročno izboljšali čebelje paše in hkrati motivirali lastnike kmetijskih in gozdnih zemljišč za saditev tovrstnih rastlin. Komisija UO ČZS za medovite rastline in zdravilna zelišča je nakup in distribucijo sadik lipe v letu 2009 prestavila iz spomladanskega na jesenski čas, saj je le-ta bolj primeren za sajenje. Akcija distribuiranja in sajenja lip se bo tako izvedla v jesenskem času.

Foto: Brane Borštnik

Letno poročilo društev

Obveščamo vas, da je v letu 2008, pri sestavi letnega poročila za društva, stopilo v veljavo kar nekaj bistvenih novosti. Zato bomo predvsem za blagajnike ČD organizirali računovodski tečaj o vodenju računovodskih izkazov, ki bo potekal:

- v četrtek, 29. 1. 2009 ob 16.30 uri na ČZS, Brdo pri Lukovici
- v petek, 6. 2. 2009 ob 16.30 uri na v predavalnici Fakultete za kmetijstvo, Univerze v Mariboru, na gradu Hompoš (prenovljeni objekt nad Pohorskim dvorom), Pivola 8, 2311 Hoče.

Prosimo vas, da se pravočasno (najmanj 3 dni prej) prijavite ge. Janji Podlesnik na tel.: 01/729 61 24.

Možnost zavarovanja

Obveščamo vas, da se lahko osebe, ki opravljajo kmetijsko dejavnost in niso zavarovane po 16. členu, po četrti alineji prvega odstavka 26. člena ali po šesti alineji prvega odstavka 34. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, zavarujejo za invalidnost, telesno okvaro ali smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pri opravljanju kmetijske dejavnosti. To pomeni, da se lahko vsi, ki imate registrirano dopolnilno dejavnost in plačujete prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (trenutno v višini 27,08 €), pa tega ne želite, na davčnem uradu dogovorite, da le tega ne želite več plačevati. Velja tudi obratno. Tisti, ki se želite zavarovati za invalidnost, telesno okvaro ali smrt, se lahko zavarujete.

Usposabljanje čebelarških preglednikov

Vsem čebelarškim preglednikom, ki že delujejo in tudi kandidatom, ki se želite vključiti v pregledniško mrežo sporočamo, da bomo program izobraževanja čebelarških preglednikov, ki je bil načrtovan v mesecu januarju, zaradi objektivnih razlogov prestavili v mesec februar. Vsi prijavljeni boste prejeli pisno obvestilo o novih terminih usposabljanja.

Foto: internet

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure, sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

PE ČEBELARNA OB PARKU

Tyrševa 26, Maribor

Tel./Fax: 02/251 60 12

Delovni čas:

Pon.: 9h - 13h in 15h - 18h

Tor.: 9h - 13h

Sre.: 9h - 13h in 15h - 18h

Čet.: 9h - 13h

Pat.: 9h - 13h in 15h - 18h

Sobota, nedelja, prazniki zaprto

V naših enotah vam nudimo:

- čebelarško opremo in pribor
- članino embalažo
- stekleno, kartonsko, keramično in plastično embalažo
- voščene satnice vseh velikosti
- lesene satnice za satnice
- zaščitno opremo in pribor za čebelarje
- čebelarško literaturo
- sladkor, sladkorne pogače
- vse vrste čebeljih pridelkov
- kozmetiko na bazi čebeljih pridelkov

GSM: 051/348-426 / e-mail: jana.pp@amis.net

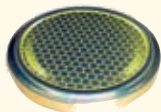
Možnost naročanja prodajnih artiklov (po telefonu, faksu, e-pošti), po povzetju, na prejemnikove stroške.

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

Novi čebelarski krožki

ČZS – JSSČ poziva vodstva čebelarskih društev in prihodnje mentorje čebelarskih krožkov, naj do 20. januarja 2008 na naslov ČZS posredujejo pisno izjavo o nameri za ustanovitev čebelarskega krožka. Izjava naj vsebuje podatke o mentorju (ime in priimek, naslov, tel. številko, e-naslov) ter število krožkarjev, podpiše pa naj jo tudi ravnatelj/-ica šole, pri kateri bo krožek deloval. Pismo o nameri za ustanovitev čebelarskega krožka mora biti realizirano v šolskem letu 2009/2010.

Kje dobim novi pokrovček?

Na voljo je nov pokrovček za kozarec za slovenski med. Kupite ga lahko v podjetju Stenko, d. o. o., Špruha 3, 1236 Trzin, pa tudi na spodaj navedenih naslovih trgovin:

- Jana Pušnik Pokrivač, s. p., Lackova c. 43b, 2000 Maribor,
- Mihaela - trgovina in storitve, d. o. o., Hardek 34f, 2270 Ormož,
- Čebelarna Milena Kepic, s. p., Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica,
- K.T. Cegnar, Katarina Cegnar, s. p., Virmaše 163, 4220 Škofja Loka,
- Polona Ukmar, s. p., Črniče 1c, 5262 Črniče,
- Kmetijska trgovina Cerjak, Polona Cerjak Brod, s. p., Bukovšek 69, 8250 Brežice,
- INO Brežice, d. o. o., Krška vas 34b, 8262 Krška vas,
- Kmetijska apoteka, d. o. o., Cesta krških žrtev 136, 8270 Krško,
- Logar trade, d.o.o., Poslovna cona A41, 4208 Šenčur

Uredba 2009

Obveščamo vas, da je bila 28. novembra 2008 v Ur. l. RS, št. 112, objavljena Uredba o izvajanju programov na področju čebelarstva za leto 2009. V skladu s to uredbo bodo izvajani naslednji ukrepi:

- tehnična pomoč čebelarjem,
- nadzor nad varozo,
- kakovost medu,
- obnavljanje čebeljega fonda in
- aplikativne raziskave v čebelarstvu.

V nadaljevanju mora Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja pripraviti in izvesti javni poziv za ukrep Tehnična pomoč čebelarjem, ki kot podukrepa vključuje sofinanciranje čebelarske opreme ter pomoč čebelarjem začetnikom.

Informacijo o objavi javnega poziva za ta ukrep bomo objavili naknadno.

Obvestilo čebelarjem

Čebelarji, ki ste v tem letu obračunali pavšalno nadomestilo v višini 4 % vrednosti računa, to do 31. januarja 2009 sporočite pristojnemu davčnemu uradu.

Predstavitve etiketirke

V prvi polovici februarja vabimo vse zainteresirane čebelarje v Čebelarski center Slovenije na predstavitev delovanja etiketirke za nalepko na kozarcu za slovenski med. Točen datum in uro bomo objavili v prihodnji številki Slovenskega čebelarja ter na spletnih straneh ČZS.

Popravek urnika

V Urniku usposabljanj za mesec december, ki so bili objavljeni v Slovenskem čebelarju, št. 12, 2008, str. 367, so bili po pomoti objavljeni napačni datumi nekaterih predavanj. Za napako se iskreno opravičujemo g. Stanku Kapunu, ge. Lidiji Matavž in g. Marijanu Novaku. Popravek datuma predavanj smo 1. decembra objavili na spletni strani ČZS.

Uredništvo

Embalaža za slovenski med

Slovenski čebelarji smo letos dobili nov kozarec za slovenski med. Ker smo se zavedali pomembnosti celostne tržne ponudbe, smo se odločili oblikovati tudi ustrezno embalažo za kozarec in ta vam je zdaj na voljo.

Ko kozarec z medom vstavimo v embalažo »Opojnost medene dežele«, izdelek dobi dodano vrednost. Lahko ga uporabimo kot turistični spominek ali kot darilo ob praznikih in drugih priložnostih. Ker smo skrbno izbrali obliko, barvo in kakovost embalaže, jo bomo lahko uporabili tudi za promocijo »domačega« slovenskega izdelka.

Za zdaj je mogoče naročiti embalažo v naravni barvi, kmalu pa jo bo mogoče dobiti tudi v barvni različici. Na voljo so tri velikosti:

- embalaža za en kozarec,
- embalaža za dva kozarca in
- embalaža za medeni liker.

Foto: Janez Kert

Embalažo lahko kupite pri podjetju Stenko, d. o. o. ter trgovinah navedenih v obvestilu »Kje dobim novi pokrovček?« na str. 32.

**BJELOVARSKI SEJEM d.o.o. in
HRVAŠKA ČEBELARSKA ZVEZA**
Vas vabi na

5. mednarodni čebelarški sejem

Na sejemskem prostoru Gudovac v Bjelovarju bo, v organizaciji Bjelovarskega sejma d.o.o. in Hrvatske čebelarške zveze, 7. in 8. februarja 2009 potekal 5. Mednarodni čebelarški sejem.

Na sejmu bo organizirana razstava in prodaja medu, medenih pridelkov in čebelarške opreme, ter najpomembnejši izobraževalni del.

Sobota, 07. 02. 2009.

10.45 - D. Titera (Češka): Možnosti in omejitve pri vzreji matic.

11.45 - R. Brodschneider (Avstrija): Pomembnost cvetnega prahu v življenju čebelje družine.

Nedelja, 08. 02. 2009.

10.00 - Violeta Santrač (BIH): Nosemavost - izzivi in problemi.

10.45 - Ivana Tlak Gajger (Hrvaška): Zgodnja diagnostika ameriške hude gnilobe.

11.30 - Goran Mirjanić (BIH): Sodobni trendi v čebelarstvu našega okolja.

12.15 - Josip Lončar (Hrvaška): Čebelji pridelki za zaščito in izboljšanje človeškega življenja.

13.00 - Rodoljub Živadinović (Srbija): Zatiranje varoj s sredstvi, ki ne puščajo ostankov v čebeljih pridelkih.

Kontakti in informacije: Bjelovarski sejem d.o.o. - 00 385 43/238-846 (g. Tihomir Čauš), Hrvatska čebelarška zveza - 00 385 1/4819-536 ali na www.pcela.hr

Članarina ČZS za leto 2009

Upravni odbor ČZS je na svoji 3. redni seji, 9. oktobra 2008, sprejel sklep o članarini ČZS za leto 2009. Enotna članarina ČZS za leto 2009 je 36 € na člana.

Znižana članarina za člane, ki so dopolnili 80 let starosti, ter čebelarje invalide I. stopnje je 20 €, znižana članarina za učence, dijake in študente je 15 €, članarina za družinske člane (čebelarje, ki živijo v skupnem gospodinjstvu) pa 10 €.

Blagajnike oziroma vodstva čebelarskih društev prosimo, da najpozneje do konca januarja 2009 zberejo članarino in jo nakažejo na transakcijski račun ČZS, št. 02300-0013332083. V okence Sklic na št. obvezno vpišite šestmestno šifro vašega društva.

Blagajnikom in vodstvom čebelarskih društev se zahvaljujemo za njihovo požrtvovalno delo.

Na podlagi sklepa UO ČZS pripada čebelarskemu društvu za vsakega novega člana ob plačilu članarine za ČZS nagrada v višini 21 €. Društva torej za nove člane v letu 2009 nakažejo ČZS 15 €, razliko do enotne članarine v višini 21 € pa obdržijo kot nagrado. Tako želimo v našo organizacijo privabiti čim več članov.

Naročnina na revijo Slovenski čebelar v letu 2009 je 45 € za Slovenijo in 50 € za tujino. Cena posameznega izvoda je 4 € za člane in 7 € za nečlane.

Predlogi za prejemnike odličij Antona Janše

Čebelarska društva in območne čebelarske organizacije prosimo, naj najpozneje do 31. januarja 2009 na naslov Čebelarske zveze Slovenije pošljejo predloge za prejemnike odličij Antona Janše I. stopnje v letu 2009. Pri oblikovanju

predlogov upoštevajte pogoje veljavnega Pravilnika o odlikovanjih, priznanjih in nagradah, ki ga je UO ČZS sprejel 10. marca 2006 in je objavljen na spletni strani ČZS: www.czs.si. Obrazec za pripravo predloga najdete na isti spletni strani, lahko pa ga dobite tudi v tajništvu ČZS.

Vse čebelarske organizacije, ki bodo v letu 2009 praznovala okrogle obletnice svojega delovanja in glede na to prejele odličje Antona Janše, prosimo, da to prav tako do 31. januarja 2009 pisno sporočijo na naslov Čebelarske zveze Slovenije.

Komisija UO ČZS za odlikovanja in nagrade

Po satnicah iz lastnega čebeljega voska je veliko povpraševanje!

Predelava voska

- Ponujamo Vam možnost, da ste navzoči pri predelavi Vaših starih satov in surovega voska, zaradi samo ene poti pa prihranite čas in denar.
- Potrebna je predhodna najava po telefonu +43-(0)3475/2270.
- Predelava je izvedena z napravo, ki je opremljena z najmodernejšo tehniko.
- Segrevanje s paro in obsevanje z ultravijoličnimi žarki popolnoma izključujeta možnost okužbe.
- Uporaba originalne tehnologije Grander omogoča, da Vaš vosek ostane popolnoma naraven.
- Najmanjša možna količina lastnega voska za predelavo v satnice je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Čas predelave je približno 3 ure za 20 kg surovega voska in 4 ure za 50 kg starih satov.
- Po naročilu izdelamo satnike vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Storitve ponujamo po izjemno ugodni ceni.
- Kadar koli je mogoča zamenjava starih satov in surovega voska za satnice.
- Ponujamo Vam tudi možnost, da plačate samo predelavo.

Informacije

**Wachsverarbeitung Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75
A-8493 Klösch - Steiermark, Avstrija**

Tel./faks: +43(0)3475-2270
E-pošta: info@wachs-hoedl.at
Spletna stran: www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:

ponedeljek–petek
8.00–12.00,
13.00–18.00
sobota
8.00–12.00

Sporazumevamo se v nemškem jeziku.

PRODAM

Čebelji vosek, tel.: 031/244 601.

Cvetni prah osmukanec, tel.: 041/990 360.

Različne vrste medu, tel.: 01/787 53 09.

Cvetlični in kostanjev med, cena po dogovoru, tel.: 031/882 295 (po 15. uri).

Akacijev, cvetlični in kostanjev med, tel.: 041/643 003.

Gozdni, cvetlični, kostanjev med in domače žganje, ugodno, tel.: 041/370 704.

Lipov med, slivovo in hruškovo žganje, tel.: 01/895 71 99.

Žganje, sadjavec za predelavo v medene napitke, tel.: 041/996 684.

10 AŽ-panjev 10-satarjev ter 20 plemenilčkov, tel.: 031/501 801.

54 naseljenih 10S AŽ-panjev, na prevozni prikolici za traktor, tel.: 07/492 09 49, 041/368 351.

Stare številke Slovenskega čebelarja in čebelarstvo strokovno literaturo za simbolično ceno, tel.: 03/582 71 71.

Vso čebelarstvo opremo, zaradi izgube moža, tel.: 01/361 11 73, 041/689 966.

AŽ-satnike, tel.: 041/911 557.

Smrekove in lipove AŽ-satnike, lepljene, zbite z žebli, obrušeni robovi in zažičene, tel.: 031/533 939.

Lipove AŽ satnike, zbite, lepljene in vrtane. Postavljam tudi čebelnjake, tel.: 041/271 530.

KUPIM

Točilo na 3 sate, dobro ohranjeno, tel.: 041/267 577.

Točilo na 4 sate, tel.: 041/235 173.

Motor za točilo na 4 sate, s kontrolo hitrosti, lahko rabljeno, tel.: 03/581 45 09.

Kmetijo na samem ali zemljišče, večje od enega hektarja, na primerni lokaciji za postavitev čebelnjaka, tel.: 041/352 555.

Čebelarstvo literaturo, vezano ali nevezano, od 1898–1970, tel.: 051/611 377, 031/559 929.

ZAMENJAM

5 nakladnih panjev za 5 AŽ-panjev, tel.: 041/822 366.

FRANC MUREKAR
1923–2008

P o k o j n i Franc se je rodil 17. septembra 1923 leta v Korkoričih v občini Križevci pri Ljutomeru. Po očetovi smrti ga je kot 13-letnega fanta leta 1936 k sebi v Beograd vzel stric. Tam je končal srednjo šolo, in ker se je začela vojna, je kot 18-letnik odšel v Bratislavo. Zaposlil se je v elektrodelaavnici in tam ostal vse do leta 1945, ko se je vrnil domov. Živel je pri bratu in se zaposlil v ljutomerskem Elektropodjetju. Po očetovi smrti je podedoval veselje do čebel in začel čebelariti v zapuščenem očetovem čebelnjaku. Od leta 1947 do leta 1952 je bil član Čebelarskega društva Križevci pri Ljutomeru, potem pa je postal član Čebelarskega društva Ljutomer. Leta 1953 se je preselil v Ljutomer, kjer si je uredil tudi čebelnjak s 54 AŽ-

panji. Bil je čebelar z dušo in telesom, natančen, vesten in dosleden.

Dejaven je bil tudi v Čebelarskem društvu Ljutomer, saj je bil kar 33 let društveni blagajnik. Več let je bil preglednik zdravstvenega varstva čebel na terenu in ob svojih stikih z drugimi čebelarji jim je nesebično posredoval tudi svoje bogato čebelarstvo znanje. Štiri leta je bil predsednik nadzornega odbora ter deset let podpredsednik ČD Ljutomer. Prejel je vsa tri odličja Antona Janše. Kljub visoki starosti je redno prihajal na sestanke društva in mlajšim posredoval svoje bogate izkušnje. S svojim delom in predlogi je pripomogel k boljšemu delovanju društva, zato ga je upravni odbor ČD Ljutomer predlagal za častnega člana društva.

Čebelarji ČD Ljutomer smo mu hvaležni za vse, kar je storil za razvoj ljutomerskega čebelarstva. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Ljutomer

JOŽEF VOHAR
1924–2008

30. oktobra 2008, ko so se čebele že pripravile na prezimovanje, smo se čebelarji, sorodniki, znanci in prijatelji na pokopališču v Dokležovju poslovili od našega dolgoletnega člana Jožefa Voharja.

Rodil se je 20. julija 1924 v čebelarski družini v Dokležovju. Čebelariti je začel leta 1950. Na svojem vrtu je imel vzoren čebelnjak, v katerem je bilo vedno od 15 do 25 čebeljih družin. Zelo rad je imel svoje čebelice, pri katerih si je velikokrat nabiral novih moči. Bil je velik ljubitelj narave. Redno se je udeleževal čebelarskih srečanj in izobraževanj o čebelarstvu. Svoje znanje in bogate izkušnje je rad posredoval drugim čebelarjem, še posebej pa svojemu sinu, ki tako nadaljuje tradicijo Voharjevih čebelarjev. S svojo skromnostjo in vestnostjo je bil za zgled tudi

drugim čebelarjem. Vsakomur je rad pokazal svoj čebelnjak, še posebej vesel pa je bil ob vsakoletnih obiskih otrok iz vrtca in osnovne šole.

Za svoje dolgoletno delo je prejel odličje Antona Janše III. stopnje. Čebelarji bomo Jožeta pogrešali kot čebelarja in prijatelja. Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

ČD Veržej

ANTON JELOVČAN 1926–2008

Konec aprila lani, ko se je narava že prebudila v vsej polnosti in z njo tudi čebele, smo izvedeli, da je naše čebelarske vrste zapustil najstarejši član Čebelarskega društva Besnica. Ni še minilo pol leta, odkar smo se poslovili od Srečka Beštra, pa smo izgubili še našega dolgoletnega člana Toneta.

Svojo življenjsko pot je začel v Lajšah v Selški dolini, v družini s sedmimi otroki. Ko je bil star osem let, se je družina preselila v Kropo, kjer je oče kupil hišo. Že kot mlad fantič je moral služiti na večjih kmetijah. Kot 15-letni fant se je zaposlil v tovarni Plamen v Kropi. Leta 1943 so ga okupatorji kot partizana ujeli v Žirovskem Vrhu in ga najprej odpeljali v zapor v Begunjah, potem pa na prisilno delo v Avstrijo, kjer je dočakal konec vojne. Po vrnitvi domov je izvedel, da so tik pred koncem vojne ubili njegovega očeta. Kmalu se je znova zaposlil v Plamenu, kjer je ostal do leta 1951,

ko se je priženil k družini Erženovih na Podblici.

Tja je kmalu preselil tudi svoje čebele. Čebelaril je z 10 panji. Leta 1978 si je sam izdelal nov čebelnjak za 10 panjev in nekaj kranjčev. Za svoje delo je prejel odličje Antona Janše III. stopnje. Redno se je udeleževal tudi predavanj in sestankov ČD Besnica.

Njegova življenjska pot ni bila lahka, saj je že leta 1978 zaradi neozdravljive bolezni izgubil ženo in ostal sam z dvema hčerka. Prav njegov kleni značaj in plemenitost sta mu pomagala premagati življenjske težave. Dejaven je bil prav v vseh prostovoljnih društvih, med drugim tudi v gasilskem, dolga leta je bil cerkveni ključar, pa tudi vnet krvodajalec. Dejaven je bil tudi v krajevni skupnosti. Čebelarji ČD Besnica in prijatelji smo mu hvaležni za vse, kar je storil za razvoj kraja in čebelarstva, v spominu pa ga bomo ohranili kot dobrega prijatelja in čebelarja.

ČD Besnica

DUŠAN HAJŠEK 1953–2008

28. avgusta 2008 je med našimi člani završala novica, da je prenehalo biti srce Dušana Hajška.

Bil je eden izmed tistih čebelarjev, ki so čebelarili iz čiste ljubezni. Ob delu s čebelami je velikokrat pozabil na čas. Čebelarstva se je loteval z lekarniško natančnostjo, zato se je redno izobraže-

val in izmenjeval izkušnje z drugimi čebelarji.

Ob hitrem tempu sodobnega življenja je pri čebelah našel mir, novo upanje, notranjo moč in zadovoljstvo. Mirno, spoštljivo in z velikim veseljem je skrbel za svoje čebelice in takšen je bil tudi do ljudi.

Z njegovim odhodom smo izgubili dobrega človeka in čebelarja. Pogrešali ga bomo. Čebelice pa naj le posedajo na cvetju na njegovem grobu!

ČD Mlinšek Velenje

JOŽE KOLMANIČ 1943–2008

Na pokopališču v Šentilju pri Velenju smo se 8. novembra lani poslovili od člana ČD Mlinšek Velenje Jožeta Kolmaniča.

Njegova čebelarska pot se je začela leta 1983. Takrat je začel čebelariti s svojim tastom. Ljubezen do čebel ga je tako prevzela, da čebelarstva ni več opustil.

Jože je bil član UO ČD Mlinšek in različnih komisij, po ustanovitvi ČZ SA-ŠA pa je bil izvoljen tudi v njene organe. Več let je na domači šoli vodil čebelarski krožek in s svojimi varovanci na tekmovanjih dosegel vidne uspehe. Za vestno delo v društvu je prejel odličje Antona Janše III. in II. stopnje.

Dejaven je bil vse do svoje prezgodnje smrti, zato ga bomo v našem društvu pogrešali. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

ČD Mlinšek Velenje

V NEKAJ MINUTAH lahko spremenite AŽ-čebelarjenje v SODOBNO NAKLADNO ČEBELARJENJE!

Izdelujemo nakladne GJ-panje AŽ-mere, združljive z LR-panjskim sistemom, večnamensko podnico – tudi za pripravo rojev (ometencev) in predelavo kristalizirane oz. melicitozne mane (podnica je združljiva z LR-nakladami) po načrtih univ. dipl. inž. Ivana Jurkoviča. Zdaj izdelujemo tudi satnike za GJ- in AŽ-panje.

Prilagodljiva, večnamenska podnica za nakladne LR- in GJ-panje. Svetovna novost v čebelarstvu!

Prilagodljiva, večnamenska podnica za nakladne LR- in GJ-panje. Svetovna novost v čebelarstvu!

PETER ZAKRAJŠEK, s.p.

Pretnarjeva 6, 1210 Ljubljana - Vižmarje
Tel.: (01) 512 62 51

Ugodne cene!

ZVEZA ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SRBIJE

organizira

PRVI DRŽAVNI ČEBELARSKI SEJEM

z mednarodno udeležbo

v Beogradu, 14. in 15. februarja 2009 v hali 12 Beograjskega sejma

Cilji Sejma so povezati vse čebelarke potence širšega območja, povezati čebelarje in gospodarstvenike, javnosti predstaviti čebelarstvo dejavnost na nov način in vzpodbuditi države iz širšega območja k uresničevanju skupnega cilja - da čebelarstvo jugovzhovne Evrope postane tržno konkurenčno, da svetu pokaže svoje posebnosti in da jih realno ovrednoti.

Vse zainteresirane čebelarje in v čebelarstvo usmerjene gospodarstvenike vabimo, da se udeležite Sejma, pod izredno ugodnimi pogoji, s popustom, ki ga je omogočila Zveza čebelariskih organizacij Srbije s svojim maksimalnim sofinanciranjem razstavnega prostora. Zakup prostora na Sejmu (2+2 m²) znaša za pravne osebe 105 evrov, za fizične osebe 55 evrov. Podrobnejše informacije lahko dobite na: www.spos.info, spos@sezampro.rs ali po tel.: +381 11 2458 640.

Sejem bo imel razstavn in prodajni značaj. Vstop je brezplačen za vse obiskovalce. V soboto bo v hali organiziran Mednarodni strokovni seminar. Sejem bo tržno usmerjen k ciljnim skupinam, pričakujemo veliko število obiskovalcev in kupcev (po marketinških ocenah okoli 12000 ter 5000 čebelarjev). V soboto 14. februarja bodo vse tržne dejavnosti sejma namenjene čebelarjem, v nedeljo 15. februarja pa k ostalim obiskovalcem.

Ne zamudite Prvega državnega čebelarskega sejma v Beogradu!

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Naslov spletne strani ČZS: www.czs.si. Avtomatski odzivnik za paše - tel.: (01) 729 61 20.

Elektronska pošta: urednik Marko Borko: marko.borko@czs.si - tajnik Anton Tomec: anton.tomec@czs.si - poslovna sekretarka Barbara Zajc: barbara.zajc@czs.si - predsednik Boštjan Noč: nocb@czs.si

Tel.: tajništvo: (01) 729 61 00, faks: (01) 729 61 32, Barbara Zajc: 041 370 409, Anton Tomec: (01) 729 61 02, Boštjan Noč: 040 436 512, uredništvo: (01) 729 61 14, Marko Borko: 051 637 204.

Kontaktne številke Javne svetovalne službe v čebelarstvu: Lidija Senič, vodja službe: 040 436 515, Vlado Auguštin, spec. za tehnologijo: 040 436 516, Tanja Magdič, spec. za ekonomiko: 040 436 513, Andreja Kandolf, spec. za varno hrano: 040 436 514, Tomaž Samec, spec. za varno hrano: 040 436 517, Janja Podlesnik, administrativna delavka, 01 729 61 24.

Uredniški odbor: Vlado Auguštin, Marko Borko, dr. Janez Grad, dr. Aleš Gregorc, Janez Gregori, prof. biol., Janez Mihelič, univ. dipl. biol., Borut Preinfalk, dr. vet. med.

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2009 za nečlane je 45 €, za naročnike iz tujine je 50 €. Posamezna številka stane 4 € za člane oz. 7 € za nečlane. Člani lahko objavljajo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 500 €, v sredini 300 €, pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, petina strani 50 €, pasica 20 €. Cene so brez DDV.

Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 02300-0013332083, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Avtorjem priporočamo naj v člankih uporabljajo strokovno izraze skladno s Čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov.

Oddaja prispevkov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Priprava za tisk in tisk: Littera Picta, d. o. o., Barletova cesta 4, 1215 Medvode

Naklada: 6400, Tiskano: 23. 12. 2008

Glasilo Slovenski čebelar, ki ga izdaja Čebelarska zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

*Vsem kupcem se zahvaljujemo
za izkazano zaupanje
v preteklem letu.*

*Voščimo vam veliko zdravja,
osebne sreče
in vas vabimo v našo trgovino
tudi v letu, ki prihaja.
Naj med!*

Logar

-10%

V januarju vam nudimo
**10% PREDSEZONSKI
POPUST** na vso
čebelarstvo opremo in
modele za sveče.

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
ob sobotah:
v mesecu januar
je trgovina ob sobotah ZAPRTO.
31.12.08 odprto od 9.00 do 12.00
5.1. in 6.1. 2009 - ZAPRTO.

Akcija velja od 12.1. do 31.1.2009 oz. do prodaje zalog.

Popusti se med seboj ne seštevajo in ne velja kartica ugodnosti.

Akcija ne velja za embalažo, literaturo in darilni program.

Naročeno blago vam lahko odpošljemo po paketni pošti.

LOGAR TRADE d.o.o.

Poslovna cona A 41, 4208 Šenčur

tel.: 04 251 94 10, e-pošta: info@logar-trade.si, internet: www.logar-trade.si

ČEBELARSTVO RIHAR KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM.: 031 351 964

E-mail: robineli@siol.net

www.rihar-kocjan.si

ČEBELARSTVO - IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME - TRGOVINA

IZDELUJEMO:

- hladno valjane satnice
- žične matične rešetke
- rogljičene satnike
- testne mreže
- plastična obešala
- plastična razstojišča
- kozice
- plastične odtočne pipe
- lovilce rojev
- smukalce za cvetni prah
- zaščitne obleke in rokavice
- kuhano voščine

(suhe voščine spejemamo
samo v PVC vrečah
Od 01.11. do 31.03.)

MATIČNA
REŠETKA

TESTNA MREŽA

SATNIKI
ROGLJIČENI

SATNICE

DOZIRNA
BRIZGA

Delovni čas: pon. - čet.: 08-12 in 15-18, pet.: 08-15
ZMERNE CENE - TRADICIJA - KVALITETA - IZKUŠNJE,
PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU